

LAVO Aittoniemi Eeva

05.02.2009
PÄIVITETTY 5.2.2009: - täydennetty
perusmuistiota yhteenvedolla komission
asiakirjan sisällöstä - lisätty liitteeksi
komission vihreä kirja suomeksi ja ruotsiksi

Eduskunta
Suuri valiokunta

Viite

Asia

EU/Vihreä kirja kuluttajan kollektiivisista oikeussuojakeinoista

U/E-tunnus:

EUTORI-numero:EU/2008/1652

Ohessa lähetetään perustuslain 97§:n mukaisesti selvitys otsikossa tarkoitettusta asiasta.

Ylijohtaja

Pekka Nurmi

Lainsäädäntöjohtaja

Asko Välimaa

LIIITEET

Asiasanat	siviilioikeus, siviiliprosessioikeus, kuluttajansuoja, kuluttajat
Hoitaa	OM, TEM
Tiedoksi	EUE, STM, TH, UM, VM, VNEUS, YM

LAVO

05.02.2009

Asia

EU/Vihreä kirja kuluttajan kollektiivisista oikeussuojakeinoista

Kokous

Liitteet

Viite

EUTORI: EU/2008/1652**E-tunnus:**

Perustuslain 97 §:n mukainen asia.

Käsittelyvaihe ja käsittelyn tarkoitus:

Euroopan yhteisöjen komissio on 27 päivänä marraskuuta 2008 julkaissut vihreän kirjan tuomioiden täytäntöönpanon tehostamisesta Euroopan unionissa [KOM(2008) 794 lopullinen]. Komission tarkoituksena on käynnistää laaja kuulemismenettely siitä, miten kuluttajien oikeussuojakeinoja voitaisiin yhteisötoimin parantaa sellaisissa tilanteissa, joissa yksi lainrikkomus kohdistuu laajaan kuluttajaryhmään.

Vihreässä kirjassa esitellään neljä vaihtoehtoista etenemistapaa sekä sanottuihin vaihtoehtoihin liittyen seitsemän kysymystä. Komissio pyytää asianomaisia tahoja toimittamaan kommenttinsa 1 päivään maaliskuuta 2009 mennessä. Komissio esittää saadun palautteen perusteella uuden poliittisen asiakirjan vuoden 2009 aikana.

Asiakirjat

Vihreä kirja kuluttajan kollektiivisista oikeussuojakeinoista [KOM(2008) 794 lopullinen]

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittelijät

Oikeusministeriö, lainsäädäntöneuvos Maarit Leppänen, puh. 1606 7704

Valtioneuvoston alustava kanta

Valtioneuvosto ei ole vielä muodostanut kantaansa vihreän kirjan sisältämiin kysymyksiin.

Pääasiallinen sisältö

Komissio toteaa vihreässä kirjassa kuluttajien käytössä olevat oikeussuojakeinot riittämättömiksi, koska nykytilanteessa yhdestä lainrikkomuksesta kärsineellä kuluttajaryhmällä ei ole käytännössä mahdollisuuksia käyttää olemassa olevia oikeussuojakeinoja eikä siten saada korvauksia. Komissio on yksilöinyt vaihtoehtoja, joilla ongelma voitaisiin ratkaista.

Komission esittämät neljä vaihtoehtoa on esitetty järjestyksessä, jossa EU:n osallisuus kasvaa. Esitetyt vaihtoehdot ovat seuraavat:

Vaihtoehto 1 – Ei EY:n toimia. Vaihtoehto perustuu nykyisiin kansallisiin ja EY:n toimenpiteisiin, joilla pyritään riittäviin kuluttajien oikeussuojakeinoin. Komission mukaan vaihtoehdon etuna on, ettei sen täytäntöönpanosta koidu lisäkustannuksia jäsenvaltioille tai yrityksille. Sen puutteena on, että kuluttajien saatavilla olevat oikeussuojakeinot vaihtelevat kuluttajien asuinpaikan, jäsenvaltion, jossa liiketoimia tapahtuu, sekä aiheutuneen vahingon mukaan.

Vaihtoehto 2 – Yhteistyö jäsenvaltioiden kesken. Vaihtoehto edellyttää jäsenvaltioiden välisen yhteistyön kehittämistä, jotta varmistetaan, että kuluttajat kaikkialla EU:ssa voisivat käyttää eri jäsenvaltioissa saatavilla olevia kollektiivisia oikeussuojamekanismeja. Vaihtoehto varmistaisi sen, että jäsenvaltiot, joilla on kollektiivinen oikeussuojamekanismi, avaavat vastaavan mekanisminsa muiden jäsenvaltioiden kuluttajille ja että jäsenvaltiot, joilla ei kollektiivista oikeussuojamekanismia ole, perustaisivat sellaisen. Tällä hetkellä 13 jäsenvaltiolla on jonkinlaiset kollektiiviset oikeussuojamekanismit.

Vaihtoehto 3: Eri välineiden yhdistelmä. Vaihtoehto kattaa erilaisten sitovien ja muiden kuin sitovien poliittisten välineiden yhdistelmän, jolla pyritään yhdessä edistämään kuluttajien oikeussuojakeinoja puuttumalla suurimpiin esteisiin, kuten korkeisiin oikeudenkäyntikuluihin ja menettelyjen monimutkaisuuteen ja pituuteen sekä siihen, että kuluttajilla on puutteelliset tiedot käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista. Vaihtoehto sisältää seuraavia elementtejä: vaihtoehtoisten riitojenratkaisumekanismien parantaminen, vähäisiin vaatimuksiin sovellettavien kansallisten menettelyjen ulottaminen joukkovaateisiin, kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetun asetuksen soveltamisalan laajentaminen, yritysten kannustaminen parantamaan valitusten käsittelyjärjestelmiään ja lisäämään kuluttajien tietoisuutta nykyisistä oikeussuojakeinoista.

Vaihtoehto 4: Menettely kollektiivisten oikeussuojakeinojen käyttämiseksi tuomioistuimessa. Vaihtoehdossa ehdotetaan muiden kuin sitovien ja sitovien EU-toimien käyttämistä sen varmistamiseksi, että jokaisessa jäsenvaltiossa on menettely kollektiivisten oikeussuojakeinojen käyttämiseksi tuomioistuimessa. Vaihtoehdon tarkoituksena on tarjota sellainen menettely kollektiivisten oikeussuojakeinojen käyttämiseksi tuomioistuimessa, joka tarjoaa kuluttajille tehokkaan ja toimivan oikeussuojakeinon. Joka tapauksessa tässä vaihtoehdossa olisi vältettävä tekijöitä, joiden katsotaan kannustavan oikeudenkäynteihin.

Esiteltyään yllämainitut vaihtoehdot komissio esittää seuraavat kysymykset:

- Mitkä ovat mielestänne EU:n tehtävät kuluttajien kollektiivisten oikeussuojakeinojen osalta?
- Mitä edellä mainituista neljästä vaihtoehdosta pidätte parhaimpana? Hylkäisittekö jonkun vaihtoehdon?
- Onko vaihtoehdoissa erityisiä tekijöitä, joista olette samaa mieltä tai eri mieltä?
- Onko olemassa muita tekijöitä, jotka olisi mielestänne otettava huomioon valittavassa vaihtoehdossa?
- Jos pidätte parhaimpana vaihtoehtojen yhdistelmää, mitkä niistä haluaisitte yhdistää, ja millaisia piirteitä sillä olisi?
- Pidätkö vaihtoehdoissa 2,3 tai 4 sitovia välineitä tarpeellisina vai käyttäisittekö mieluummin muita kuin sitovia välineitä?
- Katsotteko, että ongelman käsittelemiseksi voisi olla muitakin keinoja?

Kansallinen käsittely

-

Eduskuntakäsittely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Asiasanat	siviilioikeus, siviiliprosessioikeus, kuluttajansuoja, kuluttajat
Hoitaa	OM, TEM
Tiedoksi	EUE, STM, TH, UM, VM, VNEUS, YM

FI

FI

FI

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 27.11.2008
KOM(2008) 794 lopullinen

VIHREÄ KIRJA

Kuluttajan kollektiivisista oikeussuojakeinoista

(komission esittämä)

VIHREÄ KIRJA

Kuluttajan kollektiivisista oikeussuojakeinoista

1. JOHDANTO

1. Yhä kuluttajakeskeisemmässä, globaalistuneemmassa ja digitalisoituneemmassa taloudessa tehokkaasti kuluttajien tarpeisiin vastaavat yhtenäismarkkinat edistävät myös talouden innovatiivisuutta ja kilpailukykyä. Kansalaisten kannustaminen osallistumaan aktiivisesti markkinoiden moitteettomaan toimintaan auttaa suojaamaan terveitä kilpailuolosuhteita. Erityisesti kuluttajien mahdollisuus käyttää oikeussuojakeinoja tilanteissa, joissa elinkeinonharjoittajat ovat loukanneet kuluttajan oikeuksia, edistää kuluttajien luottamusta markkinoihin ja parantaa niiden toimintaa.
2. Komission kuluttajapoliittisessa strategiassa¹ asetetaan tavoitteeksi edistää vähittäismarkkinoiden sisämarkkinoita siten, että kuluttajat ja vähittäismyyjät tekisivät vuonna 2013 yhtä luottavaisesti sekä rajatylittäviä että kotimaisia ostoksia. Tämä tavoite voidaan saavuttaa vain, jos kuluttajat tietävät, että ongelmatilanteissa heidän oikeutensa pannaan täytäntöön ja heillä on käytössään riittävät oikeussuojakeinot. 76 prosenttia kuluttajista, joiden luottamus rajatylittäviin ostoihin on pieni, katsoo luottamuksensa kannalta erittäin tärkeäksi tai melko tärkeäksi, että he voivat saattaa rajatylittävän tapauksen omaan kansalliseen tuomioistuimeensa oman kansallisen lainsäädännön mukaisesti käsiteltäväksi². Tämä kertoo luottamuksen puutteesta muihin oikeusjärjestelmiin sekä aineellisten oikeuksien että tyydyttävien oikeussuojakeinojen osalta. Kuluttajien oikeuksia koskevassa direktiiviehdotuksessa³ käsitellään aineellisiin oikeuksiin liittyvää oikeusvarmuutta. Rajatylittävien oikeussuojakeinojen tehokkuutta on kuitenkin käsiteltävä omana aiheenaan.
3. Antamassaan strategiassa komissio korosti tehokkaiden oikeussuojamekanismien merkitystä kuluttajille ja ilmaisi aikovansa harkita kuluttajien kollektiivisia oikeussuojakeinoja koskevia toimia. Euroopan parlamentti (EP), neuvosto ja Euroopan talous- ja sosiaaliskomitea (EESC) ovat olleet tyytyväisiä siihen, että komissio aikoo parantaa kuluttajien oikeussuojakeinoja ja erityisesti harkita kollektiivisia oikeussuojakeinoja koskevia toimia⁴. OECD on kuluttajariitojen

¹ KOM (2007) 99 lopullinen.

² Flash Eurobarometri (EB) 57.2 – Kevät 2002.

³ KOM(2008) 614 lopullinen.

⁴ Arvioituaan huolellisesti kuluttajan oikeussuojaa jäsenvaltioissa EP pyysi kuluttajapoliittista strategiaa koskevissa päätöslauselmissaan komissiota *”esittämään johdonmukaisen Euroopan tason ratkaisun, jonka avulla kaikki kuluttajat voivat turvautua joukkokannejärjestelmiin rajatylittävien valitusten ratkaisemiseksi”* (A6-0155/2008) ; neuvosto kehotti komissiota *”harkitsemaan huolellisesti kollektiivisia oikeussuojakeinoja ja esittämään käynnissä olevien tutkimusten tulokset mahdollista ehdotusta tai toimintaa silmällä pitäen”*, EUVL C 166, 20.7.2007, s. 1-3. EP toisti pyyntönsä vähittäisrahoituspalveluja yhtenäismarkkinoilla koskevasta vihreästä kirjasta antamassaan päätöslauselmassa (A6-0187/2008). Equitable Life -yhtiön kriisiä käsittelevä tutkintavaliokunta on

ratkaisusta ja vahinkojen korvaamisesta antamassaan suosituksessa⁵ kannustanut jäsenmaitaan tarjoamaan kuluttajille mahdollisuutta käyttää erilaisia oikeussuojakeinoja, kollektiiviset oikeussuojamekanismit mukaan lukien.

4. Tämän vihreän kirjan tarkoituksena on arvioida oikeussuojamekanismien nykytilaa, erityisesti tapauksissa, joissa sama oikeudellinen rikkomus vaikuttaa todennäköisesti moniin kuluttajiin, sekä tarjota vaihtoehtoja, joilla kyseisissä tapauksissa yksilöidyt tehokkaaseen oikeussuojakeinojen käyttöön liittyvät puutteet voitaisiin korjata. Kuluttajien ollessa vähittäiskaupan taloudellisten markkinoiden yhdentymisen seurauksena yhä useammin tekemisissä maansa rajojen ulkopuolella olevien vähittäismarkkinoiden kanssa, joilla heihin kohdistetaan samoja käytäntöjä kuin kansallisiin ostajiin, joukkovaateita koskevien rajatylittävien mekanismien ja puhtaasti kansallisten mekanismien välille ei ole katsottu tarpeelliseksi tehdä eroa. Toinen asia on, sovellettaisiinko mahdollisesti valittavia välineitä ainoastaan rajatylittäviin vai myös kansallisiin tapauksiin.
5. Tässä vihreässä kirjassa ei käsitellä EY:n kilpailuoikeuden rikkomisen uhrien kollektiivisia oikeussuojakeinoja kilpailuoikeuden erityisluonteen vuoksi ja siksi, että uhrien joukko on laajempi ja sisältää myös pk-yritykset. Komissio on tältä osin ehdottanut valkoisessa kirjassaan⁶ useita erityistoimenpiteitä sen varmistamiseksi, että kaikkien EU:n jäsenvaltioiden kuluttajat ja yritykset saisivat EU:n kilpailuoikeuden rikkomisesta heille aiheutuneesta vahingosta asianmukaiset korvaukset. Näihin toimenpiteisiin kuuluu kaksi kollektiivista oikeussuojamekanismia, jotka on erikseen suunniteltu ratkaisemaan kilpailuoikeuden rikkomisen uhrien erityisvaikeuksia, eli *opt-in* kollektiivinen toimi, jossa useat rikkomuksen uhrit päättävät nimenomaisesti yhdistää yksittäiset vaateensa yhdeksi toimeksi sekä edustuksellinen kanne, jonka voivat rikkomuksen uhreista koostuvan ryhmän puolesta tehdä siihen oikeutetut yksiköt, kuten kuluttajajärjestöt tai valtion elimet.

2. ONGELMAN PÄÄPIIRTEET

6. Kuluttajien joukkomarkkinoiden koon kasvaessa ja niiden laajentuessa rajatylittäviksi yksi elinkeinonharjoittaja voi samalla tai samankaltaisella käytännöllään vahingoittaa suurta kuluttajajoukkoa. Huonon käytännön vaikutus voi ulottua niinkin laajalle, että se vääristää markkinoita. Esimerkiksi Yhdistyneen kuningaskunnan pankkeja tutkitaan parhaillaan siitä, että ne ovat järjestelmällisesti määränneet liian suuria maksuja useille sadoille tuhansille kuluttajille, joiden pankkitilit ovat ylittyneet⁷. EY:n vetämä koko Euroopan unionin kattama

myös pyytänyt komissiota *"tutkimaan edelleen mahdollisuutta luoda oikeudellinen kehys, joka sisältää yhtenäiset siviiliprosessia koskevat vaatimukset eurooppalaiselle rajat ylittävälle ryhmäkanteelle"* (A6-0203/2007). Talous- ja sosiaalikomitea on 14. helmikuuta 2008 antamassaan oma-aloitteisessa lausunnossaan INT-348 – CESE 258/2008 antanut ehdotuksia oikeussuojamekanismien oikeudellisista järjestelyistä.

⁵ <http://www.oecd.org/dataoecd/43/50/38960101.pdf>

⁶ Valkoinen kirja yhteisön kilpailuoikeuden rikkomisesta johtuvista vahingonkorvauskanteista, KOM (2008) 165 lopullinen <http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/actionsdamages/documents.html>

⁷ http://www.oft.gov.uk/advice_and_resources/resource_base/market-studies/current/personal/personal-test-case

valvontatoimi paljasti laajoja väärinkäytöksiä soittoäänien markkinoilla.⁸ Noin 60 prosenttia tarkistetuista internet-sivustoista sisälsi ennen sopimuksen tekoa annettavat pakolliset tiedot, mutta joko piilotettuna tai pienellä kirjaimistolla esitettynä. Mainoksissa tarjottiin ”ilmaisia” soittoääniä, mutta tarjouksen hyväksyminen johti maksuihin ja joskus jopa liittymän ostoon.

7. Koska suuria kuluttajajoukkoja koskevat kuluttajien oikeuksien rikkomiset voivat vääristää markkinoita, tässä vihreässä kirjassa tarkastellaan pääasiassa niiden tapausten ratkaisemista, joissa suurella joukolla on vaateita, ja pyritään tarjoamaan kansalaisille tehokkaat, koko EU:n kattavat kollektiiviset oikeussuojakeinot. Koko EU:n kattavilla kollektiivisilla oikeussuojakeinoilla tarkoitetaan mekanismeja, joilla suuri kuluttajajoukko, johon yhden elinkeinonharjoittajan käytäntö vaikuttaa, voivat tehokkaasti käyttää oikeussuojakeinoja riippumatta elinkeinonharjoittajan sijainnista EU:n alueella.
8. Jos väärinkäytöksistä kärsineet kuluttajat tällä hetkellä haluavat viedä asiaa eteenpäin, he kohtaavat oikeussuojakeinojen saatavuuteen, tehokkuuteen ja kohtuuhintaisuuteen liittyviä esteitä⁹. Tämä koskee erityisesti vaateita, joihin liittyvät korvaussummat ovat pieniä. Korvausten saanti joukkovaateista on kuluttajien mukaan vaikeinta rahoituspalvelu- (39% kirjatusta tapauksista), televiestintä- (12%), liikenne- (8%) sekä pakettimatka- ja matkailualalta (7%)¹⁰. Juuri näillä aloilla kuluttajat osallistuvat yhä useammin rajatylittäviin toimiin.
9. Kuluttajilla on aina mahdollisuus hakea yksittäisiä korvauksia oikeusteitse. Joukkokanteet voitaisiin näin ollen ratkaista suurella määrällä yksittäiskanteita. On kuitenkin esteitä, jotka tosiasiallisesti estävät Euroopan kuluttajia hyödyntämästä oikeussuojakeinoja tehokkaasti. Näitä ovat erityisesti korkeat oikeudenkäyntikulut sekä monimutkaiset ja pitkälliset menettelyt. Eurooppalaisista kuluttajista joka viides ei lähtisi hakemaan oikeusteitse korvausta alle 1 000 euron vaateeseen. Puolet ilmoittaa jättävänsä korvauksen hakemisen oikeusteitse, jos kyse on alle 200 eurosta¹¹. **Korkeiden kulujen ja oikeudenkäyntiriskin** vuoksi kuluttajan ei ole taloudellisesti järkevää maksaa korvausmäärän mahdollisesti ylittäviä oikeudenkäyntimaksuja sekä lakimies- ja asiantuntijapalkkioita. **Menettelyt ovat niin monimutkaiset ja pitkälliset**, että kuluttajat jumiutuvat niihin tietämättä milloin (ja miten) tyydyttävällä tavalla heidän tapauksensa ratkaistaan. Vain 30 prosenttia kuluttajista katsoo, että riitojen ratkaisu tuomioistuimessa¹² on helppoa.
10. Osassa tapauksia kuluttajat voivat turvautua yksittäisiin vaihtoehtoihin riitojenratkaisumenetelmiin. Nämä menetelmät ovat EU:ssa pirstoutuneita. Niiden saatavuus vaihtelee jäsenvaltioiden mukaan ja jopa jäsenvaltioiden sisällä alan mukaan niin, että niitä voidaan käyttää vain joillakin tietyillä aloilla. Vain 39

⁸ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/1169&format=HTML&aged=0&language=EN>

⁹ Ks. *Study regarding the problems faced by consumers in obtaining redress for infringements of consumer protection legislation, and the economic consequences of such problems (Problem Study)*, s. 42,

¹⁰ *Problem Study*, s. 21.

¹¹ Erityiseurobarometri tuomioistuimeen turvautumisesta, lokakuu 2004, s. 29. nämä luvut koskevat ainoastaan EU-15-maita.

¹² Eurobarometri-tutkimus kuluttajansuojasta sisämarkkinoilla, syyskuu 2008.

prosenttia Euroopan kuluttajista uskoo, että riitojen ratkaisu vaihtoehtoisten riitoratkaisumenetelmien avulla on helppoa¹³.

11. Lisäksi kuluttajat eivät tunne käytettävissä olevia erilaisia täytäntöönpano- ja oikeussuojavälineitä erityisesti rajatylittävässä fyysisessä tai sähköisessä kaupankäynnissä. Nykyisiin järjestelmiin ei myöskään näytetä uskovon, jolloin valituksia ei tehdä, eivätkä kuluttaja saa korvauksia. Elinkeinonharjoittajalle valituksen tehneistä valituksen käsittelyyn tyytymättömistä kuluttajista 51 prosenttia jätti viemättä asiaa eteenpäin¹⁴. Yhdistyneen kuningaskunnan reilun kaupan viraston *UK Office of Fair Tradingin* tekemä tutkimus kuluttajille koituneista vahingoista osoittaa, että Yhdistyneessä kuningaskunnassa keskimäärin vain 62 prosenttia vahinkoa kärsineistä kuluttajista valittaa ja että alle 10 GBP:n ostosten osalta tämä prosenttiosuus laskee 54 prosenttiin¹⁵. Pyydettyä kuluttajia mainitsemaan ongelmia, joita rajatylittävien ostosten yhteydessä voisi esiintyä, suurimpana vaikeutena pidettiin ongelmien ratkaisemisen hankaluutta (33 %)¹⁶.
12. Tällä hetkellä 13 jäsenvaltiolla on kollektiiviset oikeussuojamekanismit. Nämä mekanismit ovat hyvin erilaisia eri maissa, samoin kuin niistä saadut tulokset. Komission käynnistämän tutkimuksen¹⁷ ja järjestettyjen kuulemisten¹⁸ mukaan suurimmassa osassa nykyisiä kollektiivisia oikeussuojamekanismeja on sekä toimivia että toimimattomia osia. Melkein kaikilla nykyisillä kollektiivisilla oikeussuojamekanismeilla on jonkin verran lisäarvoa verrattuna yksittäisiin oikeussuojakeinoihin ja vaihtoehtoihin riitoratkaisujärjestelmiin¹⁹. Niiden toimivuutta ja tehokkuutta voitaisiin kuitenkin parantaa. Mekanismeja on sovellettu suhteellisen harvoissa tapauksissa²⁰. Kuluttajat käyttävät kollektiivisia oikeussuojamekanismeja vähiten Saksassa, jossa vuosittain keskimäärin vain neljä 10 miljoonasta ihmisestä on osallistunut kollektiiviseen oikeussuojatoimeen²¹. Eniten ihmisiä kollektiivinen oikeussuojamekanismi tavoitti Portugalissa, jossa televiestintäyhtiötä vastaan nostettu kanne tuotti korvauksia noin kolmelle miljoonalle samasta ylihinnittelusta kärsineelle kuluttajalle. Nämä kuluttajat saivat korvauksensa pääosin luontoismuotoisena, muuna kuin rahallisena korvauksena.

¹³ Tilanne vaihtelee kuitenkin jäsenvaltiosta toiseen. Alankomaissa kuluttajien luottamus ADR-menettelyyn on kaikkein suurin (57%), seuraavana tulevat pohjoismaat (Tanska ja Suomi 47 % ja Ruotsi 45%). Alhaisin luottamus on Bulgariassa (12%), Slovakiassa (17%) ja Portugalissa (19%). Ks. alaviite 12.

¹⁴ Ks. alaviite 12.

¹⁵ Ks. http://www.oft.gov.uk/advice_and_resources/publications/reports/consumer-protection/

¹⁶ Ks. alaviite 12.

¹⁷ Study on the Evaluation of the effectiveness and efficiency of CR mechanisms in the European Union (*Evaluation Study*), s. 47 ja II osa (*country reports*); http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/collective_redress_en.htm

¹⁸ Komissio järjesti kesäkuussa 2007 Leuvenissä työpajan ja piti sen lisäksi vuoden 2008 touko-kesäkuussa kolme muuta työpajaa kuluttajien, liike-elämän sidosryhmien ja oikeusallalla toimivien kanssa. Portugalin puheenjohtajakauden aikana Lissabonissa marraskuussa 2007 pidetyssä kollektiivista oikeussuojaa käsittelevässä konferenssissa käynnistettiin kuulemismenettely toimivan ja tehokkaan kollektiivisen oikeussuojajärjestelmän alustavista vertailuarvoista.

http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/collective_redress_en.htm

¹⁹ *Evaluation Study*, s. 93.

²⁰ 326 tapausta on kirjattu. Osa mekanismeista (Bulgarian, Suomen ja Tanskan ryhmäkanteet sekä Kreikan pilottioikeudenkäynti) on otettu käyttöön vasta äskettäin, joten niitä ei ole voitu arvioida asianmukaisesti. Italian mekanismi on parhaillaan tarkistettavana.

²¹ *Evaluation Study*, s. 116.

Kuluttajien kollektiivisista oikeussuojamekanismeista saama keskimääräinen korvausten määrä on vaihdellut Portugalin 32 eurosta Espanjan 332 euroon²².

13. Kollektiivisten oikeussuojamekanismien toimivuuteen ja tehokkuuteen vaikuttavat valtion poliittinen ja taloudellinen tuki, laaja tiedotusvälineiden huomio (joka voi kannustaa elinkeinonharjoittajia ratkaisemaan asia sovinnollisesti, helpottaa rahoitusyhtiön löytämistä ja ehkäistä yleisesti väärinkäytöksiä), kuluttajille maksuttomat oikeudenkäynnit tai edulliset oikeudenkäyntimaksut, edustajille maksuttomat oikeudenkäynnit tai edulliset oikeudenkäyntimaksut, lakimiesten palkkioihin liittyvät joustavat ratkaisut sekä tavanomaisten siviilioikeudellisten muodollisuuksien ohittaminen.
14. Toisaalta kollektiivisten oikeussuojamekanismien toimivuuden ja tehokkuuden esteinä ovat riittämätön rahoitus, kuluttajajärjestöjen asiantuntemuksen ja resurssien puute, se tosiasia, että kuluttajajärjestöt usein joutuvat kantamaan korkeiden oikeudenkäyntikulujen maksamisriskin, kollektiivisten oikeudenkäyntimekanismien monimutkaisuus, tiukat asian käsittelyyn ottamiseen ja oikeudessa esiintymiseen liittyvät ehdot (jotka estävät mekanismin hyödyntämistä), menettelyjen pituus ja vastaajien mahdollisuus viivästyttää menettelyjä, olematon käsittely tiedotusvälineissä, kyvyttömyys jakaa toimiin liittyvät menettelyt tehokkaasti, vaihtoehtoisten riitojenratkaisumenettelyjen riippuvuus elinkeinonharjoittajan yhteistyöhalukkuudesta sekä yhden kollektiivisen oikeussuojamekanismin soveltaminen kaikkiin vaateisiin sen arvoon, tarpeisiin ja erityispiirteisiin mukauttamatta.
15. EU:n nykyisten oikeussuojakeinojen ja niiden täytäntöönpanopuitteiden heikkouden vuoksi huomattava osuus vahinkoa kärsineistä kuluttajista ei tällä hetkellä saa korvauksia. Vaikka suurta kuluttajajoukkoa koskevissa joukkovaateissa yksittäiselle kuluttajalle koitunut haitta saattaa olla pieni, se voi olla markkinoiden koon kannalta suuri. Sitä mukaan kuin markkinoiden luonne muuttuu rajatylittäviksi, kollektiivisia oikeussuojamekanismeja on päästävä hyödyntämään tehokkaasti. Tällä hetkellä noin 10 prosenttia kollektiivisista oikeussuojavaateista on osittain rajatylittäviä²³. Esimerkiksi Yhdistyneen kuningaskunnan yritys jakoi äskettäin irlantilaisiin sanomalehtiin raaputusarpoja, joilla tarjottiin ”ilmaisia lomia”, vaikka todellisuudessa tarjous maksaa jokaiselle kuluttajalle vähintään 130 euroa²⁴. Markkinoita laajemmin tutkittaessa prosenttiosuus todennäköisesti nousee.

3. EUROOPAN NYKYISET VÄLINEET

16. Euroopan tasolla on jo joitakin erityisesti kuluttajien oikeussuojaa varten suunniteltuja välineitä. Kahdella komission suosituksella²⁵ helpotetaan vaihtoehtoja

²² *Evaluation Study*, s. 116. Näistä luvuista on jätetty Alankomaiden tulokset pois, sillä niitä väärästi muutama tapaus, joihin liittyi suuryrityksiä ja merkittäviä summia.

²³ *Evaluation Study*, s. 44.

²⁴ *Problem Study*, liite 3.

²⁵ Komission suositus 98/257/EY tuomioistuinten ulkopuolisiin kuluttajariitoja ratkaiseviin elimiin sovellettavista periaatteista, EYVL L 115, 17.4.1998, s. 31 ja komission suositus 2001/310/EY kuluttajariitojen sovitteluun osallistuvia tuomioistuinten ulkopuolisia elimiä koskevista periaatteista, EYVL L 109, 19. 4. 2001, s. 56.

riitojenratkaisua yksinkertaisten ja edullisten menettelyjen avulla. Molemmissa suosituksissa vahvistetaan moitteettoman toiminnan periaatteet tuomioistuinten ulkopuolella tapahtuvaa riitojenratkaisua varten. Kieltokanteita koskeva direktiivi²⁶ tarjoaa menettelyn, jonka avulla kuluttajajärjestöt ja viranomaiset voivat lopettaa ulkomailta tapahtuvia rikkomisia. Viranomaisten täytäntöönpanoa vahvistettiin äskettäin kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetulla asetuksella²⁷, joka antaa nimetyille kansallisille viranomaisille mahdollisuuden pyytää toisen jäsenvaltion viranomaista toimimaan rikkomistapauksessa. Kieltokanteita koskevassa direktiivissä ja kuluttajansuojayhteistyötä koskevassa asetuksessa ei säädetä kuluttajille tarjottavista korvauksista.

17. Nykyiset EU:n tasolla laaditut kuluttajien oikeussuojakeinot ja niiden täytäntöönpanovälineet eivät toimi tyydyttävästi. Kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annettu asetus on varsin uusi, mutta siitä käy ilmi, että rajatylittävä viranomaistäytäntöönpano ei ole vielä tyydyttävää. Vaihtoehtoiset riitojenratkaisumenettelyt eivät ole kaikkien kuluttajien saatavilla kaikissa jäsenvaltioissa, eivätkä kaikilla aloilla. Esimerkiksi lentoliikennealan vaihtoehtoiset riitojenratkaisujärjestelyt puuttuvat lähes kaikista jäsenvaltioista. Kieltokanteita koskevan direktiivin vuonna 1998 tapahtuneen voimaantumisen jälkeen on käsiteltäväksi saatettu ainoastaan kaksi rajatylittävää tapausta²⁸, mikä johtuu pääasiassa asian käsiteltäväksi saattavalle elimelle koituvasta taloudellisesta riskistä ja kieltokanteita koskevien kansallisten menettelyjen moninaisuudesta ja monimutkaisuudesta.
18. Koska on näyttöä siitä, että kuluttajaryhmiin vaikuttavat kaupalliset väärinkäytökset jäävät usein ratkaisematta ja että kollektiiviset oikeussuojakeinot, silloin kun niitä on käytettävissä, voivat tarjota hyödyllisiä lisätapoja pienentää kuluttajalle aiheutunutta vahinkoa, tässä vihreässä kirjassa tarkastellaan kollektiivisia oikeussuojakeinoja välineenä, jolla kuluttajia voidaan auttaa ongelmissa, joita he kohtaavat hakiessaan joukkovaateiden yhteydessä korvauksia sekä kansallisissa että rajatylittävissä tapauksissa. 76 prosenttia kuluttajista puolustaisi innokkaammin oikeuksiaan tuomioistuimessa, jos se tapahtuisi yhdessä muiden kuluttajien kanssa²⁹. Yritykset välttäisivät epäreilusta kilpailusta johtuvat menetykset, niiden oikeusvarmuus kasvaisi ja niiden oikeudenkäyntikulut pienenisivät, kun ne voisivat niputtaa kanteet³⁰. Samalla on ryhdyttävä tarvittaviin suojatoimenpiteisiin, jotta yrityksiä ei rasiseta perusteettomilla vaateilla, rankaisevilla vahingonkorvauksilla tai ylisuurilla kuluilla.

²⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/27/EY, annettu 19. toukokuuta 1998, kuluttajien etujen suojaamista tarkoittavista kieltokanteista (EYVL L 166, 11.6.1998, s. 51).

²⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2006/2004, annettu 27. lokakuuta 2004, kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä (EUVL L 364, 9.12.2004, s. 1).

²⁸ Report from the Commission concerning the application of the Injunctions Directive, http://ec.europa.eu/consumers/enforcement/injunctions_en.htm

²⁹ Tämä luku on jopa hieman kasvanut verrattuna edelliseen, vuoden 2006 eurobarometriin (74%). Ks. alaviite 12.

³⁰ *Problem Study*, s. 16.

4. VAIHTOEHDOT

19. Kuluttajien oikeussuojakeinoja koskeva nykytilanne EU:ssa on epätydyttävä, sillä yhdestä lainrikkomisesta kärsineet kuluttajajoukot eivät voi sen perusteella käyttää oikeussuojakeinoja, eivätkä saada korvauksia. Komissio on yksilöinyt useita vaihtoehtoja, joilla tämä kysymys voitaisiin ratkaista, mikä on tärkeää terveiden ja yhdentyneiden EU:n vähittäismarkkinoiden suojaamiseksi. Tavoitteena on sekä kuluttajien että elinkeinonharjoittajien kannalta toimivat mekanismit. Jäljempänä olevat vaihtoehdot esitetään järjestyksessä, jossa EU:n osallisuus kasvaa. Näitä vaihtoehtoja sekä vaihtoehtojen sisältämiä eri osia voidaan myös yhdistää.

Vaihtoehto 1 – Ei EY:n toimia

20. Tämä vaihtoehto ei sisällä uusia EY:n toimia, vaan perustuu nykyisiin kansallisiin ja EY:n toimenpiteisiin, joilla pyritään riittäviin kuluttajien oikeussuojakeinoihin. Kansalliset oikeudelliset oikeussuojajärjestelmät, joko yksittäiset tai kollektiiviset, tarjoavat yhdessä vaihtoehtojen riitojenratkaisumenettelyjen sekä elinkeinonharjoittajien ja/tai palveluntarjoajien perustamien valitusten käsittelyjärjestelmien kanssa oikeussuojakeinot joukkovalituksia tekeville kuluttajille. Tämän vaihtoehdon tehokkuus riippuu käytössä olevista järjestelmistä.
21. Rajatylittävien joukkovalitusten ratkaisemista edistäviä EU:n tason oikeudellisia välineitä ollaan lähitulevaisuudessa joko panemassa täytäntöön tai ne tulevat pian voimaan. Sovitteludirektiivi³¹ on pantava täytäntöön vuoteen 2011 mennessä ja vuonna 2016 komissio raportoi sen soveltamisesta. Eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä annettua asetusta³² sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2009 ja komissio raportoi sen soveltamisesta vuonna 2014. Molempia säädöksiä sovelletaan kuitenkin joukkovalitukseen vain rajoitetusti. Sovitteludirektiivistä on hyötyä vain tapauksissa, joissa osapuolet ovat sovitteluun halukkaita. Vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä annettu asetusta koskee rajatylittäviä riita-asioita, joiden arvo on enintään 2 000 euroa. Kansallisista menettelysäännöistä riippuu sovelletaanko sitä kollektiivisten oikeussuojakeinojen yhteydessä. Näiden sääntöjen mukaan esimerkiksi useat samaa elinkeinonharjoittajaa vastaan esitettävät yksittäiset vaateet, jotka eivät ylitä asetuksessa säädettyä kynnysarvoa, voidaan koota yhteen. Voi olla suotavaa odottaa kyseisten joukkovaateita koskevien EU:n toimenpiteiden vaikutusten arviointia.
22. Vaihtoehto 1 tarkoittaisi siis, että odotetaan, kunnes saadaan lisätietoja³³ käytössä olevien tai kohta täytäntöönpanovaiheessa olevien kansallisten tai EU:n toimenpiteiden vaikutuksista. Sen etuna on, ettei sen täytäntöönpanosta koidu lisäkustannuksia jäsenvaltioille tai yrityksille. Sen puutteena on, että kuluttajien saatavilla olevat oikeussuojakeinot vaihtelevat kuluttajan asuinpaikan, jäsenvaltion,

³¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/52/EY, annettu 21 päivänä toukokuuta 2008, tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla, EUVL L 136, 24.5.2008, s. 3.

³² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 861/2007, annettu 11 päivänä heinäkuuta 2007, eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä.

³³ Jotta oikeussuojakeinoja koskevien eri järjestelmien toiminnasta saataisiin kootuksi näyttöä, oikeussuojakeinoista kootut tiedot esitetään kuluttajamarkkinoiden tulostaulussa.

jossa liiketoimi tapahtuu, sekä aiheutuneen vahingon mukaan. Tällainen pirstaloitunut tilanne voisi johtaa kilpailun vääristymiin ja tarjota kuluttajille erilaiset oikeussuojakeinot eri puolilla EU:ta. Tämä vaihtoehto ei ehkä tarjoaisi tyydyttäviä oikeussuojakeinoja kaikille kuluttajille, joita asia koskee, eikä poistaisi sisämarkkinaesteitä.

2 vaihtoehto – Yhteistyö jäsenvaltioiden kesken

23. Tämä vaihtoehto edellyttää jäsenvaltioiden välisen yhteistyön kehittämistä, jotta varmistetaan, että kuluttajat kaikkialla EU:ssa voisivat käyttää eri jäsenvaltioissa saatavilla olevia kollektiivisia oikeussuojamekanismeja. Tämä vaihtoehto varmistaisi sen, että jäsenvaltiot, jolla on kollektiivinen oikeussuojamekanismi, avaavat vastaavan mekanisminsa muiden jäsenvaltioiden kuluttajille ja että jäsenvaltiot, joilla ei kollektiivista oikeussuojamekanismia ole, perustaisivat sellaisen. Tähän päästäisiin joko antamalla suositus tai direktiivi. Samalla suosituksessa voitaisiin vahvistaa vertailuarvot, jotka kaikkien jäsenvaltioiden järjestelmien olisi täytettävä.
24. Tällä hetkellä 13 jäsenvaltiolla on jonkinlaiset kollektiiviset oikeussuojamekanismit (edustuksellinen kanne, ryhmäkanne, pilottioikeudenkäynti). Kuluttajajärjestöt, yksittäiset henkilöt tai julkisoikeudelliset yhteisöt voivat panna vireille näitä kanteita. Esimerkiksi, jos elinkeinonharjoittaja rikkoo kuluttajansuojalainsäädäntöä jäsenvaltiossa, jossa edustuksellinen kanne on saatavilla, kyseisen jäsenvaltion olisi varmistettava, että kyseinen toimivaltainen kansallinen elin edustaa myös muiden jäsenvaltioiden kuluttajia, tai annettava muiden jäsenvaltioiden elimille mahdollisuus panna edustuksellinen kanne vireille tuomioistuimessaan. Ryhmäkanteen osalta asianomaisen jäsenvaltion olisi annettava toisten jäsenvaltioiden kuluttajille mahdollisuus liittyä omien kuluttajiensa vireille panemiin kanteisiin tai antaa muiden jäsenvaltioiden kuluttajien nostaa kanteita omissa tuomioistuimissaan. Jäsenvaltion, jossa on saatavilla pilottioikeudenkäynti, olisi annettava muiden jäsenvaltioiden kuluttajille mahdollisuus pilottioikeudenkäynnin vireillepanoon tuomioistuimissaan, ja varmistettava, että kaikkien pilottioikeudenkäyntien tulokset ulotetaan kansallisuudesta tai asuinpaikasta riippumatta kaikkiin kuluttajiin, joita asia koskee.
25. Kansallisten kollektiivisten oikeussuojamekanismien avaamista voitaisiin helpottaa luomalla yhteistyöverkko, johon osallistuisivat ne elimet, joilla on valtuudet panna kollektiivinen oikeussuojatoimi vireille niissä jäsenvaltioissa, joilla näitä mekanismeja on, mukaan lukien julkisoikeudelliset yhteisöt ja kuluttajajärjestöt.
26. Edustuksellisten kanteiden osalta yhteistyössä voisivat olla mukana elinkeinonharjoittajan jäsenvaltion toimivaltaiset elimet, jotka joko panisivat edustuksellisen kanteen vireille toisessa jäsenvaltiossa olevien kuluttajien puolesta näissä jäsenvaltioissa olevien vastaavien elinten pyynnöstä tai avustaisivat kyseisiä vastaavia elimiä panemaan kanteen suoraan vireille. Ryhmäkanteiden ja pilottioikeudenkäyntien osalta asianomaisessa jäsenvaltiossa olevat verkon jäsenet voisivat yhteistyössä avustaa vahinkoa kärsineitä kuluttajia panemaan ryhmäkanteita tai pilottioikeudenkäyntejä vireille sen jäsenvaltion tuomioistuimessa, jossa asianomainen elinkeinonharjoittaja toimii, tai liittymään niihin.

27. Apua voitaisiin tarjota käsiteltävänä olevia kollektiivisia oikeussuojatoimia koskevien tiedotuskampanjoiden järjestämiseen, vaateiden kokoamiseen, asiakirjojen kääntämiseen, kansallisten oikeudellisten menettelyjen selostamiseen ja kansallisten oikeusala toimivien ja muiden asiantuntijoiden etsimiseen.
28. Jäsenvaltiot, joilla on kollektiivisia oikeussuojamekanismeja, eivät ehkä mielellään myönnä elimilleen resursseja kollektiivisten oikeussuojakanteiden vireillepanemiseksi toisten jäsenvaltioiden kuluttajien puolesta tai toisten jäsenvaltioiden kuluttajien avustamiseksi niiden tuomioistuimissa, kun niillä jäsenvaltioilla, joilla kollektiivisia oikeussuojamekanismeja ei ole, ei ole tällaista velvoitetta. Näiden jäsenvaltioiden kuluttajajärjestöjen epävirallisten kuulemisten perusteella näyttää siltä, etteivät ne olisi resurssien puutteen vuoksi halukkaita kehittämään tällaisia toimia. Menettelyjen kustannuksia varten olisi tarpeen ottaa käyttöön tasapuolinen mekanismi. Jäsenvaltioita voitaisiin myös kannustaa siihen, että ne antaisivat elimilleen tätä varten riittävät resurssit.
29. Euroopan kuluttajakeskusten verkko (ECC-Net) voisi avustaa yhteistyöverkon toimintaa. Euroopan kuluttajakeskusten verkon etuna on, että se on jo käytössä oleva EU:n laajuinen verkko. Se käsittelee kuitenkin tällä hetkellä pääasiassa yksittäisiä rajatylittäviä tuomioistuinten ulkopuolisia vaateita, joten sen asiantuntemusta ja resursseja olisi lisättävä³⁴.
30. Vaihtoehtoisesti voitaisiin luoda kokonaan uusi kollektiivisia oikeussuojakeinoja käsittelevä verkko. Tällaiseen verkkoon tarvittava rahoitus riippuisi sen työmäärästä, joka puolestaan riippuisi verkkoon kuuluvien elinten määrästä, niiden toimivallasta ja asiantuntemuksesta, niille annetuista tehtävistä ja niiden käsiteltäviksi tulevien rajatylittävien tapausten määrästä.
31. Tämä vaihtoehto nostaisi esiin myös sopimusvelvoitteisiin ja muihin kuin sopimusvelvoitteisiin sovellettavaan toimivaltaan ja lainsäädäntöön liittyviä kysymyksiä (ks. 58–60 kohta).

Vaihtoehto 3: Eri välineiden yhdistelmä

32. Vaihtoehto 3 käsittää erilaisten sitovien ja muiden kuin sitovien poliittisten välineiden yhdistelmän, jolla pyritään yhdessä edistämään kuluttajien oikeussuojakeinoja puuttumalla aiemmin mainittuihin suurimpiin esteisiin, kuten korkeisiin oikeudenkäyntikuluihin ja menettelyjen monimutkaisuuteen ja pituuteen sekä siihen, että kuluttajilla on puutteelliset tiedot käytettävissä olevista oikeussuojakeinosta. Tämä vaihtoehto sisältää seuraavaa: vaihtoehtoisten riitojenratkaisumekanismien parantaminen, vähäisiin vaatimuksiin sovellettavien kansallisten menettelyjen ulottaminen joukkovaateisiin, kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetun asetuksen soveltamisalan laajentaminen, yritysten kannustaminen parantamaan valitusten käsittelyjärjestelmiään ja lisäämään kuluttajien tietoisuutta nykyisistä oikeussuojakeinoista.

³⁴ Tämä saattaisi ehkä aiheuttaa lisäkustannuksia, joista olisi päätettävä jäsenvaltioiden kanssa sopien.

33. Kuluttajien päättäessä toimenpiteeseen ryhtymisestä vaateen arvolla on tärkeä merkitys. Kuluttajat eivät todennäköisesti toimi vaateen ollessa tiettyä kynnsarvoa pienempi. Vaihtoehtoisten riitojenratkaisujärjestelmien, vähäisiä vaatimuksia koskevien menettelyjen ja kansallisten täytäntöönpanoviranomaisten yhteistyön tehokkuus saattaa vaihdella vaateen arvon mukaan.
34. Vaihtoehtoiset riitojenratkaisujärjestelmät ovat osoittautuneet arvoltaan pienissä ja keskisuurissa tapauksissa tehokkaaksi vaihtoehdoksi tuomioistuinmenettelylle silloin, kun molemmilla osapuolilla on siihen riittävät kannustimet³⁵, koska menettely saattaa tällöin olla nopeampi, halvempi ja joustavampi. Vaihtoehtoiset riitojenratkaisujärjestelmät eivät ehkä sovi niin hyvin arvoltaan suuriin vaateisiin, joihin usein liittyy monimutkaiset tosiasiat ja niihin on kerättävä näyttö. Arvoltaan hyvin vähäisten vaateiden osalta on epätodennäköistä, että kuluttajat käyttävät oikeussuojakeinoja, koska henkilökohtainen menetys on niissä oikeudenkäyntikuluja pienempi.
35. Vähäisiä vaatimuksia koskevat menettelyt ovat yksinkertaistettuja tuomioistuinmenettelyjä, joissa oikeudenkäyntikulut ovat pienet ja käsittelyaika suhteellisen nopea. Näistä syistä ne sopivat hyvin yksittäisten, arvoltaan pienten ja keskisuurten vaateiden käsittelyyn silloin, kun osapuolet kieltäytyvät neuvotteluista.
36. Kansallisten täytäntöönpanoviranomaisten, kuten kuluttajansuojaa käsittelevän yhteistyöverkon, toimet voisivat tarjota tehokkaita oikeussuojakeinoja tapauksissa, joissa vaihtoehtoiset riitojenratkaisujärjestelmät ja pieniä vaateita koskevat menettelyt eivät todennäköisesti toimisi, erityisesti arvoltaan hyvin pienissä tapauksissa, joissa kuluttajat eivät ole motivoituneita ryhtymään toimiin.
37. Kuluttajien nykyiset **vaihtoehtoiset riitojenratkaisujärjestelmät** vaihtelevat huomattavasti jäsenvaltioiden välillä ja sisällä. Ne voivat olla joko julkisen tai yksityisen tahon rahoittamia, kuulua julkisen tai yksityisen tahon tai kollegiaalisen tai yksittäisen elimen alaisuuteen, olla laajuudeltaan maanlaajuisia, alueellisia tai paikallisia, vastata kaikista kuluttajien vaateista tai ainoastaan tietyn alan vaateista, ne voivat tehdä sitovia tai ei-sitovia päätöksiä tai johtaa osapuolten välisiin sopimuksiin. Lisäksi vaihtoehtoisten riitojenratkaisumenetelmien kattavuudessa on merkittäviä alakohtaisia ja maantieteellisiä eroja. Kaikkia kuluttajien vaateita ei sen vuoksi voida käsitellä vaihtoehtoisilla riitojenratkaisujärjestelmillä. Suurin osa EU:n alueella esiintyvistä vaihtoehtoisista riitojenratkaisujärjestelmistä käsittelee pääasiassa yksittäisiä vaateita. Jotkin jäsenvaltiot ovat muuttaneet³⁶ tai saattavat mukauttaa³⁷ lainsäädäntöään niin, että ne nimenomaisesti tunnustavat kollektiiviset riitojenratkaisumenetelmät.
38. EU:n voimassa oleva lainsäädäntökehys ei sulje kollektiivisia riitojenratkaisujärjestelyjä pois. Vaikka vaihtoehtoista riitojenratkaisua koskevaa kahta suositusta ei ole laadittu kuluttajien kollektiivisten vaateiden ratkaisemista ajatellen, niissä esitettyjä periaatteita voidaan soveltaa vaihtoehtoisin kollektiivisiin

³⁵ Esimerkiksi viestintävälineiden huomio ja tehokkaiden oikeussuojakeinojen saatavuus.

³⁶ Ruotsi ja Suomi.

³⁷ Slovenia.

riitojenratkaisujärjestelmiin. Suosituksia voitaisiin täydentää niin, että niissä vastattaisiin kollektiivisten vaateiden hallintoon liittyviin erityiskysymyksiin.

39. EU voisi kannustaa jäsenvaltioita perustamaan kuluttajien vaihtoehtoisia kollektiivisia riitojenratkaisujärjestelmiä ja varmistaa, että järjestelmät ovat saatavilla kaikkien kuluttajavaateiden osalta koko niiden alueella ja että muiden jäsenvaltioiden kuluttajat voivat turvautua niihin. Jäsenvaltiot saisivat valita miten ne perustavat vaihtoehtoiset kollektiiviset riitojenratkaisujärjestelmänsä. Ne voisivat joko mukauttaa voimassa olevat järjestelmänsä tai perustaa yhden tai useamman uuden vaihtoehtoisen riitojenratkaisujärjestelmän kuluttajien kollektiivisten vaateiden käsittelyä varten. Olemassa olevat eurooppalaiset verkot, kuten Euroopan kuluttajakeskusten verkko (ECC-Net) tai rahoituspalvelualan riitojenratkaisuverkosto (FIN-Net), jotka jo auttavat yksittäisiä kuluttajia muiden maiden vaihtoehtoisten riitojenratkaisumenetelmien käytössä, voisivat auttaa kuluttajia, joiden vaateet ovat samanlaisia, sopivan kollektiivisen vaihtoehtoisen riitojenratkaisujärjestelmän piiriin pääsyssä toisessa jäsenvaltiossa. Tämä voi aiheuttaa näille verkoille ylimääräisiä toimintakustannuksia. Kaikista lisäkustannuksista olisi päätettävä ECC-Netiä yhteisrahoittavien jäsenvaltioiden kanssa.
40. Tähän päästäisiin joko antamalla suositus tai direktiivi. Ensimmäisessä vaihteessa voitaisiin antaa suositus, johon sisältyisi seurantaprosessi ja joka tarjoaisi joustavuutta järjestelmän täytäntöönpanoon. EU:n direktiivillä voitaisiin myös edellyttää jäsenvaltioilta kuluttajien vaihtoehtoisten kollektiivisten riitojenratkaisujärjestelmien perustamista. Toinen näistä välineistä voisi olla yksityiskohtaisempi, ja siinä voitaisiin esittää vaihtoehtoisen kollektiivisen riitojenratkaisujärjestelmän pääosat (esimerkiksi järjestelmän kokoonpano ja menettely).
41. Komissio voisi samanaikaisesti koota sidosryhmät yhteen erityisesti rajatylittävissä tilanteissa helppokäyttöisen kollektiivisen vaihtoehtoisen riitojenratkaisujärjestelmän vakiomallin kehittämistä varten. Vakiomalli sisältäisi kollektiivisen vaihtoehtoisen riitojenratkaisujärjestelmän pääosat. Tätä mallia voisivat käyttää sidosryhmät, jotka haluavat perustaa vaihtoehtoisen kollektiivisen riitojenratkaisujärjestelmän. Se olisi vapaaehtoinen askel vaihtoehtoisten kollektiivisten riitojenratkaisujärjestelmien lähentämisessä.
42. Toisena nykyisiä oikeussuojamenetelmiä parantavana toimenpiteenä jäsenvaltiot voisivat laajentaa niiden **vähäisiä vaatimuksia koskevien menettelyjen** soveltamisalaa niin, että niitä sovellettaisiin myös joukkovaatimuksiin sekä kansallisissa että rajatylittävissä yhteyksissä. Useiden henkilöiden samat vaateet samaa elinkeinonharjoittajaa kohtaa vahingosta voitaisiin esimerkiksi koota yhteen, mieluiten tuomioistuimen toimesta ja käsitellä yksittäisiä vähäisiä vaatimuksia varten suunniteltua yksinkertaistettua menettelyä noudattaen. Sopivana välineenä voisi olla suositus, johon sisältyisi seurantaprosessi.
43. **Kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetulla asetuksella** perustetaan kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten EU:n laajuinen verkko. Kyseiset viranomaiset voivat pyytää verkon muilta jäseniltä apua mahdollisten kuluttajalainsäädännön rikkomistapausten tutkinnassa sekä toimissa, joihin ryhdytään tällaisiin rikkomisiin syyllistyneitä elinkeinonharjoittajia vastaan. Kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetussa

asetuksessa vahvistetaan ei-tyhjentävä joukko sen soveltamisessa tarvittavia tutkintaa ja täytäntöönpanoa koskevia valtuuksia, joita voidaan käyttää vain, jos yhteisön sisäistä rikkomusta voidaan kohtuudella epäillä. Lisäksi se sisältää valtuuden vaatia yhteisö sisäisen rikkomuksen lopettamista tai kieltämistä.

44. Kuluttajasuojaa koskevasta yhteistyöstä annettua asetusta voitaisiin muuttaa siten, että siihen sisällytetään valtuudet, joiden mukaan toimivaltainen viranomainen voi yhteisön sisäisen rikkomuksen havaittuaan vaatia elinkeinonharjoittajalta korvauksia vahingon kärsineille kuluttajille³⁸. Tällaisen menettelyn toimintaa koskevat yksityiskohdat olisi jätettävä jäsenvaltioille. Jäsenvaltioiden tehtävänä olisi pohtia rahoitusta, kuka ja miten vahingon kärsineisiin kuluttajiin saisi yhteyden ja tiedottaisi heille, mitä näyttöä kuluttajien olisi annettava vahingostaan, mihin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä elinkeinonharjoittajan jättäessä noudattamatta korvausmääräystä, sekä valitusmahdollisuuksia. Näitä kysymyksiä voitaisiin vaihtoehtoisesti käsitellä myös EU:n tasolla antamalla suositus tai direktiivi. Kuluttajasuojaa koskevasta yhteistyöstä annetun asetuksen 4 artiklan 7 kohdassa säädetään rahoituksesta, että ”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaisille viranomaisille annetaan riittävät voimavarat tämän asetuksen soveltamiseksi”.
45. Kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetun asetuksen soveltamisalaan olisi tarpeen sisällyttää ”yhteisön sisäisiin rikkomuksiin” ne toimet, jotka vahingoittavat useiden kuluttajien henkilökohtaisia etuja, niiden toimien lisäksi, joilla loukataan kuluttajien yhteisiä etuja. Olisi asetettava niiden kuluttajien määrää koskeva vähimmäisvaatimus, joita asia koskee. Tuomioistuimen tai viranomaisen ratkaisun perusteella maksettava korvaus olisi suoritettava asianmukaisesti muiden jäsenvaltioiden kuluttajille. Erityisesti silloin kun on kyse vaatimuksesta, jonka arvo on hyvin vähäinen, kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetussa asetuksessa voitaisiin antaa toimivalta periä takaisin voitot niiltä elinkeinonharjoittajilta, jotka ovat syyllistyneet yhteisön sisäiseen rikkomukseen. Se tarkoittaisi sitä, että jäsenvaltioiden olisi myönnettävä viranomaisilleen kyseinen toimivalta³⁹. Yksityiskohdat tulisi jättää jäsenvaltioiden ratkaistavaksi. Jäsenvaltiot voisivat esimerkiksi päättää, siirrettäisiinkö perityt rahamäärät valtion kassaan tai käytettäisiinkö ne kuluttajiin liittyviin tarkoituksiin. Kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetun asetuksen soveltamisala säilyisi muuttumattomana. Sellaisessa järjestelmässä yksittäiset kuluttajat eivät saisi osuutta perityistä voitoista. Kuluttajat hyötyisivät välillisesti kyseisen järjestelmän elinkeinonharjoittajiin kohdistamasta pelotevaikutuksesta.
46. Yritysten etuna on varmistaa, että niiden asiakkaat ovat tyytyväisiä. Itsesääätelytoimien käyttämistä voitaisiin kannustaa, jos niitä ei vielä ole. Nykyisiä toimia voitaisiin vielä parantaa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sen varmistamista, että kaikilla yrityksillä on sisäinen **järjestelmä valitusten käsittelemistä varten**. Järjestelmän on oltava luotettava ja tehokas, ja sitä on valvottava ja tarkastettava

³⁸ Komissio on kuullut epävirallisesti kuluttajansuojaa koskevaa yhteistyöverkostoa ja vaikuttaa siltä, että suurimmalla osalla jäsenvaltioita ja täytäntöönpanoviranomaisia ei ole toimivaltuuksia määrätä yhteisön sisäisestä rikkomuksesta vastuussa olevia elinkeinonharjoittajia korvaamaan kuluttajille aiheutunutta vahinkoa. Niillä on vain muutamassa jäsenvaltiossa oikeus viedä väärinkäytöksiin syyllistyneet oikeuteen kuluttajien kärsimistä vahingoista niiden puolesta.

³⁹ Komissio on epävirallisesti kuullut kuluttajansuojaa koskevaa yhteistyöverkostoa, ja vaikuttaisi siltä, että suurimmassa osassa jäsenvaltioita kyseistä toimivaltaa ei ole olemassa.

puolueettomasti. Komissio voisi kannustaa kaikkia yrityksiä ja erityisesti niiden alojen yrityksiä, joilla on ilmoitettu olevan paljon suuria joukkoja koskevia ongelmia, kehittämään itsesääätelytoimia käytännösäännön muodossa ja ilmoittamaan niistä laajasti kuluttajille.

47. **Tiedotustoimia** voitaisiin harkita, jotta kuluttajat saisivat lisää tietoa oikeussuojakeinoistaan. Tiedottaminen voitaisiin suorittaa EU:n tai kansallisen tason tiedotustoimintana yleisesti tai erityisaloille erikseen suunniteltuna. Mahdolliset toimet voisivat olla kuluttajajärjestöjen tiedotustilaisuuksia tai jäsenvaltioiden taikka EU:n tukemia toimia tai mitä tahansa siltä väliltä.

Vaihtoehto 4 – Menettely kollektiivisten oikeussuojakeinojen käyttämiseksi tuomioistuimessa

48. Tässä vaihtoehdossa ehdotetaan muiden kuin sitovien ja sitovien EU-toimien käyttämistä sen varmistamiseksi, että jokaisessa jäsenvaltiossa on menettely kollektiivisten oikeussuojakeinojen käyttämiseksi tuomioistuimessa. Kyseinen menettely varmistaisi, että jokaisella kuluttajalla EU:ssa olisi käytössään asianmukainen oikeussuojakeino joukkotapauksissa edustuksellisen kanteen, ryhmäkanteen tai pilottioikeudenkäynnin muodossa. Päättäviä asioita ovat muun muassa menettelyn rahoitus, miten perusteettomat kanteet estetään, oikeus osallistua käsittelyyn, suostumukseen perustuvat (opt-in) ja kuluttajan automaattiseen osallistumiseen perustuvat (opt-out) järjestelmät sekä korvauksen suorittaminen. Tämän vaihtoehdon tarkoituksena on tarjota sellainen menettely kollektiivisten oikeussuojakeinojen käyttämiseksi tuomioistuimessa, joka tarjoaa kuluttajille tehokkaan ja toimivan oikeussuojakeinon. Joka tapauksessa tässä vaihtoehdossa olisi vältettävä tekijöitä, joiden katsotaan kannustavan oikeudenkäynteihin, kuten sellaisia, joita sanotaan olevan joissain Euroopan ulkopuolisissa maissa. Näitä tekijöitä ovat esimerkiksi rankaisevat vahingonkorvaukset (punitive damages) ja ehdolliset palkkiot (contingency fees).
49. **Rahoituksen** osalta kustannustekijät voivat estää kuluttajia liittymästä kollektiiviseen toimeen, mikä voi vaikeuttaa huomattavasti kuluttajajärjestöjen mahdollisuuksia käsitellä joukkotapauksia edustuksellisen kanteen avulla.
50. Osittainen ratkaisu voisi olla keskittyä kustannusten karsimiseen esimerkiksi vapauttamalla kollektiiviset toimet tuomioistuinmaksuilta tai asettamalla katto oikeudenkäyntikuluille.
51. Edustuksellisten kanteiden osalta kuluttajia edustavien tahojen rahoittaminen on ensiarvoisen tärkeää. Voitaisiin harkita korvauksen osan suuntaamista kyseiselle järjestölle sen kustannusten kattamiseksi. Kolmas osapuoli (esimerkiksi pankit) tai julkinen elin voisi myöntää lainan, joka kattaisi mahdollisesti tarvittavan oikeudenkäyntikulujen ennakkorahoituksen. Joissakin jäsenvaltioissa harjoitetaan menestyksekkäästi oikeudenkäynnin rahoittamista yksityisen kolmannen osapuolen avulla (esimerkiksi yritykset, jotka ovat erikoistuneet oikeudenkäyntien rahoittamiseen). Toinen ratkaisu voisi olla jäsenvaltioiden tarjoama julkinen rahoitus. Erilaisia rahoitusratkaisuja voitaisiin myös yhdistellä.

52. EU-menettelyn tulisi helpottaa perusteltujen vaatimusten ajamista ja hyödyttää kuluttajia. Samalla sen on ehkäistävä oikeudenkäyntien tehtäviä kuten edellä on mainittu, koska se vain hyödyttäisi lakimiehiä enemmän kuin kuluttajia ja aiheuttaisi suuret kustannukset vastaajille. Jotta voidaan välttää kollektiivisten oikeussuojamenetelmien väärinkäyttö, voidaan käyttää tiettyjä tekijöitä suojatoimenpiteinä ja niiden avulla voidaan auttaa **estämään perusteettomat kanteet**. Tuomari voi olla merkittävässä asemassa päättäessään, onko kollektiivinen kanne perusteeton vai voidaanko se ottaa käsiteltäväksi. Edustajana toimivien tahojen sertifiointi toimii portinvartijana, samoin kuin häviäjä maksaa -periaate niissä jäsenvaltioissa, joissa se on käytössä. Julkiset viranomaiset voisivat olla mahdollisia portinvartijoita rahoittaessaan kollektiivista oikeussuojakeinoa kieltäytymällä myöntämästä rahoitusta perusteettomille kanteille.
53. Kuluttajien asemaa kollektiivisten oikeussuojakeinojen tuomioistuinmenettelyissä voitaisiin vahvistaa myöntämällä oikeutetuille yksiköille, kuten kuluttajajärjestöille tai oikeusasiamiehelle, **oikeus osallistua** edustuksellisen kanteen käsittelyyn.
54. Tärkeä tekijä kollektiivisissa oikeussuojamenettelyissä on päätös siitä, olisiko otettava käyttöön **opt-in tai opt-out -menettely**.
55. *Opt-in* -järjestelmät voisivat olla työläitä ja ne aiheuttaisivat kustannuksia kuluttajajärjestöille, joiden olisi tehtävä valmistelevaa työtä, kuten kuluttajien tunnistaminen, kunkin tapauksen tosiseikkojen määrittäminen sekä asian ajaminen ja yhteydenpito kuhunkin kantajaan. Niiden voi olla myös vaikeaa saada riittävän monelta kuluttajalta suostumus, jos kyse on rahamäärältään hyvin vähäisestä vahingosta, jolloin kuluttajat eivät todennäköisesti tee mitään. Järjestelmiin ei kuitenkaan sisälly riskiä liian suurten tai perusteettomien kanteiden nostamisesta.
56. *Opt-out* -ratkaisut voisivat lieventää joitain *opt-in* -järjestelmien ongelmista. Niitä ei kuitenkaan arvosteta Euroopassa, koska niissä on todettu riski liiallisiin oikeudenkäynteihin kannustamisesta, jota on havaittu joissakin Euroopan ulkopuolisissa oikeusjärjestelmissä. Kollektiivinen oikeussuojajärjestelmä olisi suunniteltava niin, että kyseinen riski vältetään. Joka tapauksessa tiedon levittäminen rajojen yli säilyy keskeisenä aiheena. Tiedon puute voi johtaa tilanteeseen, jossa kuluttajia sitoo tuomio ilman, että he ovat siitä tietoisia, tai ilman, että he olisivat voineet vaikuttaa asian käsittelyyn. Lisäksi *opt-out* -järjestelyissä kuluttajajärjestöillä voi olla paljon tehtävää, kun niiden on tunnistettava vahingon kärsijät ja jaettava korvaus.
57. *Opt-in* -menettelyssä kyseiset ongelmat voitaisiin ratkaista siten, että tuomioistuin huolehtisi **korvauksen jakamisesta**, kuluttajat voisivat liittyä joukkotoimeen sen jälkeen, kun on annettu tuomio pilottioikeudenkäynnissä, ja ulottamalla tuomion vaikutus kaikkiin uhreihin. Kunkin kuluttajan olisi kuitenkin käytävä erityinen tuomioistuinmenettely, jotta tuomiosta voisi hyötyä.
58. **Rajatylittävissä tapauksissa** tuomioistuimen toimivallasta annettua asetusta⁴⁰ sovellettaisiin kaikkiin kanteisiin, myös viranomaisen nostamaan kanteeseen, jos se

⁴⁰ Neuvoston asetusta (EY) N:o 44/2001, annettu 22 päivänä joulukuuta 2000, tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla, EYVL L 12, 16.1.2001, s. 1.

on yksityisoikeudellinen (esimerkiksi oikeusasiamies nostaa kanteen kuluttajien puolesta). Edustukselliset kanteet olisi nostettava elinkeinonharjoittajan kotipaikan tai sopimuksen suorituspaikan tuomioistuimessa (5 artiklan 1 kohta).

59. Joukkotapauksissa, joissa kuluttajat ovat eri jäsenvaltioista, tuomioistuin voisi joutua soveltamaan sopimusvelvoitteisiin kuluttajia koskevia eri kansallisia lakeja (Rooma I -asetuksen⁴¹ 6 artikla). Tästä voisi johtua käytännön ongelmia, kun kuluttajia on monesta eri jäsenvaltiosta. Ratkaisuna voisi olla muuttaa kollektiivisia oikeussuojakeinoja koskevissa tapauksissa niitä sääntöjä, joiden mukaan elinkeinonharjoittajaan sovellettava laki määräytyy. Muita vaihtoehtoja on soveltaa sen maan lakia, jonka markkinoihin asia läheisimmin liittyy, tai sen jäsenvaltion lakia, jossa edustajana toimivalla taholla on kotipaikka.
60. Vastaavissa tilanteissa tuotevastuun alalla (Rooma II -asetuksen⁴² 5 artikla) lainvalintaa koskevasta sopimuksesta voi olla apua sen jälkeen, kun vahinko aiheuttava tapahtuma ilmeni (Rooma II -asetuksen 14 artiklan 1 kohdan a alakohta).

Q1: Mitkä ovat mielestänne EU:n tehtävät kuluttajien kollektiivisten oikeussuojakeinojen osalta?

Q2: Mitä edellä mainituista neljästä vaihtoehdosta pidätte parhaimpana? Hylkäisittekö jonkun vaihtoehdon?

Q3: Onko vaihtoehdoissa erityisiä tekijöitä, joista olette samaa mieltä tai eri mieltä?

Q4: Onko olemassa muita tekijöitä, jotka olisi mielestänne otettava huomioon valittavassa vaihtoehdossa?

Q5: Jos pidätte parhaimpana vaihtoehtojen yhdistelmää, mitkä niistä haluaisitte yhdistää, ja millaisia piirteitä sillä olisi?

Q6: Pidätkö vaihtoehdoissa 2, 3 tai 4 sitovia välineitä tarpeellisina vai käyttäisittekö mieluummin muita kuin sitovia välineitä?

Q7: Katsotteko, että ongelman käsittelemiseksi voisi olla muitakin keinoja?

⁴¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 593/2008, annettu 17 päivänä kesäkuuta 2008, sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma I), EUVL L177, 4.7.2008, s. 6.

⁴² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 864/2007, annettu 11 päivänä heinäkuuta 2007, sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma II), EUVL L 199, 31.7.2007, s. 40.

Euroopan komissio kehottaa tämän vihreän kirjan välityksellä kaikkia asianomaisia ilmaisemaan mielipiteensä lähettämällä vastauksensa (joihin on merkitty ”Response to the Green Paper on Consumer Collective Redress”) viimeistään 1. maaliskuuta 2009 seuraavaan osoitteeseen:

European Commission
Directorate-General Health and Consumers
Rue de la Loi 200
1049 Brussels
Belgium

tai sähköpostitse osoitteeseen **Sanco-consumer-collective-redress@ec.europa.eu**

Vastaukset julkaistaan Euroopan komission terveys- ja kuluttajansuoja-asoiden pääosaston verkkosivulla. On mahdollista pyytää, että vastaukset käsitellään luottamuksellisina. Siinä tapauksessa vastaajien on nimenomaisesti ilmoitettava vastauksensa ensimmäisellä sivulla, ettei sitä saa julkaista. Komissio käsittelee vastauksia ja julkaisee niistä tiivistelmän vuoden 2009 alkupuoliskolla.

Kuulemisen tulosten perusteella komissio esittää uuden poliittisen asiakirjan vuonna 2009.

Tietosuojaperiaatteet

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus ja laajuus:

Terveys- ja kuluttajansuoja-asoiden pääosasto tallentaa ja käsittelee edelleen henkilötietojanne vain siinä määrin kuin on tarpeellista kuluttajien kollektiivisista oikeussuojakeinoista annettuun vihreään kirjaan liittyneen julkisen kuulemisen yhteydessä antamanne vastauksen seurantaan varten.

Henkilötietojanne käsitellään yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annetun asetuksen (EY) N:o 45/2001 mukaisesti.

Tietonne tallennetaan ja niitä säilytetään niin kauan kuin vastaukseenne liittyviä seurantatoimia tarvitaan.

Avoimuussyistä vastaukseenne, jossa on teidän nimenne ja asemanne organisaatiossa, annetaan julkisuuteen, erityisesti Europa-palvelimella sijaitsevan terveys- ja kuluttaja-asoiden pääosaston Internet-sivuston kautta seuraavassa osoitteessa:

http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/collective_redress_en.htm

Oikeus oikaisuun ja henkilötietojen valvonta:

Jos haluatte lisätietoja henkilötietojenne käytöstä tai oikeuksienne toteuttamisesta (esimerkiksi virheellisen tai puutteellisen tiedon tarkastelu tai korjaaminen), ottakaa yhteyttä:

Sanco-consumer-collective-redress@ec.europa.eu

Teillä on milloin tahansa oikeus turvautua Euroopan tietosuojavaltuutettuun osoitteessa edps@edps.europa.eu

SV

SV

SV

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 27.11.2008
KOM(2008) 794 slutlig

GRÖNBOK

om kollektiva prövningsmöjligheter för konsumenter

(framlagt av kommissionen)

GRÖNBOK

om kollektiva prövningsmöjligheter för konsumenter

1. INLEDNING

1. I en allt mer konsumtionsinriktad, globaliserad och digital ekonomi bidrar en inre marknad som reagerar effektivt på konsumenternas krav till en mer innovativ och konkurrenskraftig ekonomi. Om man uppmuntrar medborgarnas aktiva medverkan för att åstadkomma väl fungerande marknader bidrar detta också till sunda konkurrensvillkor. Om konsumenterna har tillgång till prövningsmöjligheter när deras rättigheter kränks av näringsidkare ökar detta också konsumenternas förtroende för marknaderna och förbättrar marknadernas funktion.
2. I kommissionens konsumentpolitiska strategi¹ fastställs som mål att den inre detaljhandelsmarknaden ska främjas genom att man ser till att konsumenterna och detaljhandlarna fram till 2013 har samma förtroende för gränsöverskridande som för inhemsk handel. Detta mål kan dock bara uppnås om konsumenterna vet att deras rättigheter tillvaratas och att de får adekvat rättelse när de stöter på problem. Bland de konsumenter som har lågt förtroende för gränsöverskridande handel anser 76 % att det för deras förtroende är mycket eller ganska viktigt att de i ett gränsöverskridande ärende kan väcka talan vid sina nationella domstolar enligt nationell lag². Detta tyder på bristande förtroende för andra rättssystem, såväl i fråga om materiella rättigheter som när det gäller prövningsmöjligheter. I förslaget till direktiv om konsumenträttigheter³ kommer frågan om trygghet när det gäller materiella rättigheter att behandlas. Effektiviteten när det gäller gränsöverskridande prövningsmöjligheter måste dock behandlas separat.
3. Kommissionen underströk i sin strategi vikten av effektiva prövningsmöjligheter för konsumenterna och tillkännagav att man planerade att överväga åtgärder när det gäller kollektiva prövningsmöjligheter för konsumenter. Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén välkomnade kommissionens avsikt att förbättra prövningsmöjligheterna för konsumenterna och särskilt att överväga åtgärder avseende kollektiva prövningsmöjligheter⁴. Organisationen för

¹ KOM(2007) 99 slutlig.

² Flash Eurobarometer 57.2 – våren 2002.

³ KOM(2008) 614 slutlig.

⁴ I sina resolutioner om den konsumentpolitiska strategin uppmanade Europaparlamentet kommissionen att, efter en noggrann bedömning av frågan om prövningsmöjligheter för konsumenterna i medlemsstaterna "när så är lämpligt lägga fram en övergripande lösning på EU-nivå som ger alla konsumenter tillgång till ett system med kollektiva rättsmedel för att lösa gränsöverskridande tvister." (A6-0155/2008). Rådet uppmanade kommissionen att "noga överväga kollektiva mekanismer för prövning och lägga fram resultatet av de pågående relevanta undersökningarna med tanke på ett eventuellt förslag eller en eventuell åtgärd" (EUT C 166, 20.7.2007, s. 1). Europaparlamentet upprepade sin begäran i resolutionen om grönboken om finansiella tjänster till privatpersoner och mindre företag på den inre marknaden (A6-0187/2008). Europaparlamentets kommitté för undersökning av krisen i bolaget Equitable Life Assurance Society uppmanade också kommissionen att vidare undersöka "upprättandet av en rättslig ram med enhetliga civilprocessrättsliga krav för gränsöverskridande europeisk gruppitalan ..." (A6-0203/2007). I sitt yttrande på eget initiativ av den 14 februari 2008 (INT-348 – CESE 258/2008) lade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén fram förslag till lagstiftning om möjligheter till kollektiv rättslig prövning.

ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) framhöll i sin rekommendation om tvistlösning och prövningsmöjligheter för konsument⁵ att organisationens medlemsländer bör ge sina konsumenter tillgång till olika typer av prövningsmöjligheter, inklusive kollektiva sådana.

4. Syftet med denna grönbok är att bedöma den nuvarande situationen när det gäller prövningsmöjligheter, särskilt i sådana fall där många konsumenter kan beröras av samma överträdelse av lagstiftningen, och att redogöra för åtgärdsalternativ som kan avhjälpa brister som förhindrar att rättelse kommer till stånd i sådana fall. Eftersom den ekonomiska integrationen på detaljhandelsmarknaderna innebär att konsumenterna i ökande utsträckning är aktiva på detaljhandelsmarknaderna utanför sina hemländer och därför påverkas av samma affärsmetoder som de konsumenter som handlar inom landets gränser har det inte bedömts som meningsfullt att skilja mellan gränsöverskridande respektive rent nationella förfaranden för behandling av gruppanspråk. En annan fråga som väcks är huruvida de instrument som eventuellt väljs skulle tillämpas bara på gränsöverskridande ärenden eller också på nationella sådana.
5. Denna grönbok behandlar inte kollektiva prövningsmöjligheter för dem som åsamkats skada på grund av överträdelser av EG:s antitrustlagstiftning, eftersom denna lagstiftning är av en särskild karaktär och berör fler potentiella skadelidande, även små och medelstora företag. Därför föreslog kommissionen i sin vitbok⁶ en rad specifika åtgärder i syfte att garantera att såväl konsumenter som företag i alla EU-medlemsstater kan gottgöras för den skada de åsamkas vid överträdelser av EG:s antitrustlagstiftning. Dessa åtgärder omfattar två typer av kollektiva prövningsmöjligheter som är avsedda att lösa de särskilda problemen för dem som har drabbats av överträdelser av antitrustreglerna: en gruppitalan med anmälningsförfarande (opt-in) för flera drabbade som kommer överens om att sammanföra sina enskilda anspråk i en enda talan samt en representativ talan som godkända inrättningar, t.ex. konsumentorganisationer eller statliga organ, kan väcka för en grupps räkning.

2. PROBLEMBESKRIVNING

6. Eftersom marknaderna för masskonsumtion expanderar och även blir mer gränsöverskridande kan åtskilliga konsumenter åsamkas skada av samma eller liknande affärsmetoder som tillämpas av en näringsidkare. Konsekvenserna av en otillbörlig affärsmetod kan blir så stora att de snedvrider marknaderna. I Storbritannien undersöks t.ex. banker med anledning av att de systematiskt ska ha tagit ut alltför höga avgifter av hundratusentals konsumenter som övertrasserat sina konton⁷. Genom EG-ledda tillsynsåtgärder som omfattade hela EU kunde ett omfattande marknadsmissbruk konstateras när det gällde ringsignaler för mobiltelefoner⁸. Omkring 60 % av de webbplatser som kontrollerades innehöll den obligatoriska information som ska lämnas innan avtal ingås, men den var dold eller

⁵ <http://www.oecd.org/dataoecd/43/50/38960101.pdf>

⁶ Vitbok om skadeståndstalan vid brott mot EG:s antitrustregler, KOM (2008) 165 slutlig, <http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/actionsdamages/documents.html>

⁷ http://www.oft.gov.uk/advice_and_resources/resource_base/market-studies/current/personal/personal-test-case

⁸ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/1169&format=HTML&aged=0&language=EN>

skriven med litet typsnitt. I reklamen erbjöds gratis ringsignaler, men om erbjudandet accepterades var konsumenterna tvungna att betala för dessa och ibland till och med för ett abonnemang.

7. Eftersom överträdelser av konsumenträttigheter som påverkar ett mycket stort antal enskilda kan leda till snedvridning av marknaderna inriktas grönboken på lösning av gruppanspråk med syftet att garantera effektiva kollektiva prövningsmöjligheter för EU-medborgarna. Med detta avses mekanismer genom vilka en stor grupp konsumenter som drabbats av en enda näringsidkares affärsmetoder kan få till stånd faktisk rättelse oavsett var i EU näringsidkaren är etablerad.
8. När konsumenter som har drabbats av en otillbörlig affärsmetod vill väcka talan stöter de nu på hinder⁹ i fråga om tillgång, effektivitet och höga kostnader. Detta gäller särskilt mindre anspråk. Konsumenterna har svårast att få till stånd rättelse vid gruppanspråk som gäller finansiella tjänster (39 % av de dokumenterade fallen), telekommunikation (12 %), transporter (8 %) samt paketresor och turism (7 %)¹⁰. På dessa områden kommer också konsumenterna sannolikt att allt oftare handla över gränserna.
9. Konsumenterna kan alltid gå till domstol för att få till stånd rättelse i det enskilda fallet. Gruppanspråk skulle därför i princip kunna lösas genom många enskilda anspråk. Det finns dock sådant som faktiskt hindrar de europeiska konsumenterna från att få till stånd faktisk rättelse. Det gäller främst höga rättegångskostnader och komplicerade och långa processer. En av fem konsumenter i EU går inte till domstol för anspråk under 1 000 euro. Hälften säger att de inte skulle gå till domstol för anspråk under 200 euro¹¹. **De höga kostnaderna och riskerna i samband med processen** innebär att det för en konsument inte är ekonomiskt försvarbart att betala domstolsavgifter, advokatarvoden och utgifter för experter som kan komma att överstiga gottgörelsebeloppet. **Processerna är så komplicerade och långa** att konsumenterna kan komma att snärjas in utan att ha någon klar uppfattning om när eller huruvida deras ärende kan få en tillfredsställande lösning. Bara 30 % av konsumenterna anser att det är lätt att lösa tvister i domstol¹².
10. I vissa fall, men inte alltid, kan konsumenterna ha möjlighet att få sina enskilda ärenden prövade genom alternativ tvistlösning. Situationen när det gäller sådan tvistlösning är fragmenterad i EU. Möjligheterna till alternativ tvistlösning varierar mellan medlemsstaterna. De kan också variera inom en och samma medlemsstat beroende på vilket område det gäller och t.ex. inskränka sig till vissa sektorer. Bara 39 % av konsumenterna i EU anser att det är lätt att lösa tvister med näringsidkare genom alternativa tvistlösningsmetoder¹³.

⁹ Jfr undersökningen om konsumenternas problem att få till stånd rättelse vid överträdelser av konsumentskyddslagstiftningen och de ekonomiska konsekvenserna av sådana problem (*Problem Study*), s. 35, http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/collective_redress_en.htm
Problem Study, s. 21.

¹¹ Särskild Eurobarometerundersökning om prövningsmöjligheter i domstol, oktober 2004, s. 29. Uppgifterna avser bara de 15 EU-länderna före 2004 års utvidgning.

¹² Eurobarometerundersökning om konsumentskydd på den inre marknaden, september 2008.

¹³ Situationer skiljer sig dock åt mellan de olika länderna. Nederländerna är det land som har den högsta procentandelen av konsumenter med förtroende för alternativa tvistlösningsmetoder (57 %). Därefter följer de nordiska länderna (Danmark och Finland 47 %, Sverige 45 %). Bulgarien har den lägsta procentandelen (12 %) tillsammans med Slovakien (17 %) och Portugal (19 %). Se fotnot 12.

11. Konsumenterna har också bristfälliga kunskaper om vilka möjligheter till rättelse och prövning som står till buds, särskilt vid gränsöverskridande direktköp eller näthandel. Förtroendet för de befintliga systemen tycks dessutom vara bristfälligt, vilket också hindrar konsumenterna från att få gottgörelse. 51 % av de konsumenter som hade lämnat klagomål till en näringsidkare och inte var nöjda med hur klagomålet hade behandlats gick inte vidare med sitt ärende.¹⁴ En undersökning om skador som åsamkats konsumenter som gjorts av det brittiska konsumentskyddsorganet *Office of Fair Trading* visar att i genomsnitt bara 62 % av de drabbade konsumenterna i Storbritannien klagar och att denna procentandel sjunker till 54 % vid köp till ett värde under 10 pund¹⁵. På frågan om vilka problem de kan stöta när de handlar över gränserna svarade konsumenterna att det största problemet är att lösa tvister (33 %)¹⁶.
12. För närvarande erbjuder tretton medlemsstater möjligheter till kollektiv prövning vid domstol. Förfarandena varierar mycket kraftigt från land till land och ger dessutom skiftande resultat. Den undersökning som kommissionen inledde¹⁷ och de samråd som förts¹⁸ visar att en klar majoritet av de kollektiva prövningsmöjligheter som nu finns ofta har en del aspekter som fungerar väl, medan andra inte fungerar så väl. Nästan alla befintliga förfaranden för kollektiv prövning ger ett visst mervärde i förhållande till en enskild talan i domstol och alternativ tvistlösning¹⁹, men de kan bli ändamålsenligare och effektivare. Förfarandena har dock tillämpats i relativt få fall.²⁰ I Tyskland finner man det lägsta antalet konsumenter som utnyttjar kollektiva prövningsförfaranden. Där medverkar årligen i genomsnitt bara fyra enskilda personer på tio miljoner i en gruppitalan.²¹ Det kollektiva prövningsförfarande som har omfattat flest människor i ett enskild fall var ett mål mot ett teleföretag i Portugal, som utmynnade i rättelse för omkring tre miljoner konsumenter som hade överdebiterats på samma sätt. Dessa konsumenter gottgjordes huvudsakligen genom andra medel än pengar. Det genomsnittliga gottgörelsebeloppet för konsumenter i förfaranden för kollektiv prövning har varit från 32 euro i Portugal till 332 euro i Spanien.²²
13. De kollektiva prövningsmöjligheterna kan bli effektivare och ändamålsenligare genom politiskt och ekonomiskt stöd från staten, omfattande medietäckning (som kan få näringsidkare att lösa tvister, bidra till att hitta finansieringsföretag och samtidigt ha en generellt avskräckande effekt för dem som begår överträdelse), inga

¹⁴ Se fotnot 12.

¹⁵ Se http://www.oft.gov.uk/advice_and_resources/publications/reports/consumer-protection/

¹⁶ Se fotnot 12.

¹⁷ *Study on the Evaluation of the effectiveness and efficiency of CR mechanisms in the European Union (Evaluation Study)*, s. 47 och del II (landsspecifika rapporter); http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/collective_redress_en.htm

¹⁸ Kommissionen anordnade i juni 2007 ett seminarium i Leuven och höll under perioden maj–juni 2008 ytterligare tre seminarier tillsammans med företrädare för konsumenter, näringsidkare och jurister. Vid den ordförandeskapskonferens om kollektiva prövningsmöjligheter som Portugal anordnade i Lissabon i november 2007 inleddes ett samråd om ett utkast till riktmärken för ett effektivt och ändamålsenligt system för kollektiv prövning. Se http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/collective_redress_en.htm

¹⁹ *Evaluation Study*, s. 93.

²⁰ 326 ärenden dokumenterades. Vissa förfaranden (de bulgariska, danska och finska förfarandena för gruppitalan och det grekiska pilotmålsförfarandet) är så nyligen införda att de ännu inte kan utvärderas på ett riktigt sätt. Det italienska förfarandet håller på att ses över.

²¹ *Evaluation Study*, s. 116.

²² *Evaluation Study*, s. 116. I dessa uppgifter ingår inte resultaten för Nederländerna, som snedvrids av några få mål som gällde stora företag och omfattande belopp.

eller låga rättegångskostnader för konsumenterna, inga eller nedsatta rättegångskostnader för konsumenternas företrädare samt flexibla lösningar avseende advokatarvoden och undvikande av formaliteter i den vanliga civilprocessen.

14. Sådant som gör de kollektiva prövningsmöjligheterna mindre effektiva och ändamålsenliga är å andra sidan otillräcklig finansiering, brist på sakkunskap och resurser hos konsumentorganisationer, det faktum att konsumentorganisationerna ofta riskerar att få betala höga rättegångskostnader, komplicerade processer, mycket stränga förutsättningar för att ta upp målen till behandling och för att föra talan (som avskräcker från utnyttjandet av förfarandena), processens längd och de svarandes möjlighet att fördröja processen, bristande medietäckning, svårigheter att fördela gottgörelsen efter målet på ett effektivt sätt, det faktum att alternativ tvistlösning är avhängig av näringsidkarnas samarbetsvilja och att ett och samma förfarande för kollektiv prövning tillämpas på alla anspråk utan anpassning till det värde som tvisten gäller och till behoven och de särskilda omständigheterna för varje anspråk.
15. På grund av bristerna i de nuvarande bestämmelserna om prövningsmöjligheter och genomdrivande av konsumenträttigheter i EU får många av de konsumenter som har åsamkats skada ingen rättelse till stånd. Vid mål som rör gruppsanspråk från väldigt många konsumenter kan skadan för den enskilde konsumenten vara ringa, samtidigt som den samlade skadan är omfattande i förhållande till marknadens storlek. Eftersom marknaderna blir alltmer gränsöverskridande måste man kunna garantera tillgången till effektiva prövningsmöjligheter över gränserna. Idag har närmare 10 % av anspråken vid kollektiva prövningar en gränsöverskridande dimension²³. Ett brittiskt företag distribuerade t.ex. nyligen skrapkort i irländska dagstidningar, där man erbjöd gratis semesterresor, men erbjudandet visade sig i själva verket kosta varje konsument minst 130 euro²⁴. Med ytterligare integrerade marknader kommer denna procentandel troligtvis att öka.

3. BEFINTLIGA EU-INSTRUMENT

16. Vissa instrument som är särskilt avsedda för prövning av konsumentärenden finns redan på EU-nivå. Det finns två rekommendationer från kommissionen²⁵ som ska underlätta alternativ tvistlösning genom enkla och billiga förfaranden. I båda rekommendationerna anges principer för hur god tvistlösning utanför domstol bör fungera. I direktivet om förbudsföreläggande²⁶ finns ett förfarande som gör det möjligt för konsumentorganisationer och offentliga myndigheter att stoppa överträdelser utomlands. Den offentliga tillsynen stärktes nyligen genom förordningen om konsumentskyddssamarbete²⁷, som medger att namngivna nationella myndigheter får begära att myndigheter i andra medlemsstater agerar vid

²³ *Evaluation Study*, s. 44.

²⁴ *Problem Study*, bilaga 3.

²⁵ Kommissionens rekommendation 98/257/EG om principer som skall tillämpas på de instanser som är ansvariga för förfaranden för reglering av konsumenttvister utanför domstol (EGT L 115, 17.4.1998, s. 31) och kommissionens rekommendation 2001/310/EG om principer som skall tillämpas på extrajudiciella organ som deltar i reglering av konsumenttvister som görs upp i godo (EGT L 109, 19.4.2001, s. 56).

²⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 98/27/EG av den 19 maj 1998 om förbudsföreläggande för att skydda konsumenternas intressen (EGT L 166, 11.6.1998, s. 51).

²⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 av den 27 oktober 2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen (EUT L 364, 9.12.2004, s. 1).

en överträdelse. Varken i direktivet om förbudsföreläggande eller i förordningen om konsumentskyddssamarbete föreskrivs att konsumenterna ska gottgöras.

17. De befintliga EU-instrumenten för prövning och genomdrivande av konsumenternas rättigheter är inte tillfredsställande. Förordningen om konsumentskyddssamarbete är relativt ny, men visar dock att den offentliga tillsynen över gränserna ännu inte är tillfredsställande. Konsumenterna har inte tillgång till alternativ tvistlösning i alla medlemsstater eller på alla områden. Nästan ingen medlemsstat har t.ex. något system för alternativ tvistlösning när det gäller flygtransporter. Talan i gränsöverskridande mål har bara väckts två gånger sedan direktivet om förbudsföreläggande trädde i kraft 1998²⁸. Huvudorsakerna till detta är den ekonomiska risken för det organ som väcker talan och de nationella förbudsföreläggandenas komplexitet och mångfald.
18. Eftersom det finns bevis för att otillbörliga affärsmetoder som påverkar många konsumenterna ofta förblir olösta och eftersom kollektiva prövningsmöjligheter, där sådana finns, eventuellt kan vara ett bra kompletterande sätt att minska skadorna för konsumenterna inriktas denna grönbok på kollektiva prövningsmöjligheter som ett instrument som kan bidra till att lösa konsumenternas problem att få till stånd rättelse vid gruppanspråk såväl nationellt som i ett gränsöverskridande sammanhang. 76 % av konsumenterna skulle vara mer positiva till att tillvarata sina rättigheter i domstol om de kunde sluta sig samman med andra konsumenter²⁹. För näringsidkarna skulle det innebära mindre förluster från otillbörlig konkurrens, ökad rättslig säkerhet och lägre rättegångskostnader om anspråk som riktas mot dem kunde sammanföras³⁰. Samtidigt måste nödvändiga skyddsåtgärder vidtas så att näringsidkarna inte belastas med oerättigade anspråk, straffskadestånd eller alltför höga kostnader.

4. ÅTGÄRDSALTERNATIV

19. Den nuvarande situationen när det gäller prövningsmöjligheter för konsumenterna i EU är otillfredsställande och ger inte möjlighet för många konsumenterna som drabbats av en och samma lagöverträdelse att få till stånd rättelse och gottgörelse. Kommissionen har utformat några åtgärdsalternativ som skulle kunna användas för att behandla frågan, som är viktig för en sund och integrerad detaljhandelsmarknad inom EU. Målet är att se till att det finns effektiva mekanismer som fungerar både för konsumenterna och för näringsidkarna. Åtgärdsalternativen nedan redovisas i en ordning med en successivt ökande grad av medverkan på EU-nivå. De olika alternativen och de olika delarna i dessa skulle också kunna kombineras.

Alternativ 1 – Ingen EU-åtgärd

20. Detta alternativ innebär ingen ny EU-åtgärd, utan bygger på att de befintliga nationella bestämmelserna och EU-bestämmelserna ska garantera adekvata prövningsmöjligheter för konsumenterna. De nationella förfarandena för domstolsprövning genom enskild talan eller grupptalan ger tillsammans med

²⁸ Kommissionens rapport om tillämpningen av direktivet om förbudsföreläggande, http://ec.europa.eu/consumers/enforcement/injunctions_en.htm.

²⁹ Detta är till och med en liten ökning jämfört med den föregående Eurobarometerundersökningen 2006 (74 %). Se fotnot 12.

³⁰ *Problem Study*, s. 96.

alternativa tvistlösningsmetoder och näringsidkarnas eller tjänsteleverantörernas system för klagomålshantering prövningsmöjligheter för konsumenter med gruppanspråk. Dessa prövningsmöjligheter är mer eller mindre effektiva beroende på vilket system som tillämpas.

21. På EU-nivå kommer en del rättsliga instrument som kan bidra till att lösa gränsöverskridande gruppanspråk att införlivas i nationell lagstiftning inom den närmaste framtiden eller att träda i kraft inom kort. Direktivet om medling³¹ ska vara införlivat senast 2011 och kommissionen ska rapportera om tillämpningen av bestämmelserna i direktivet under 2016. Förordningen om ett europeiskt småmålsförfarande³² kommer att börja tillämpas den 1 januari 2009 och kommissionen kommer att rapportera om dess tillämpning under 2014. Båda dessa rättsakter har dock begränsad tillämpning på gruppanspråk. Direktivet om medling kan bara vara till hjälp om parterna är villiga att medla. Förordningen om småmålsförfarandet gäller gränsöverskridande tvistemål till värden som inte överstiger 2 000 euro och de nationella procedurreglerna avgör om förfarandet kan tillämpas för en kollektiv prövning. De nationella procedurreglerna kan exempelvis medge att flera enskilda anspråk gentemot samma näringsidkare sammanförs, om inget anspråk överstiger gränsen enligt förordningen. Det kan vara önskvärt att invänta bedömningen av hur dessa EU-bestämmelser påverkar gruppanspråk.
22. Alternativ 1 skulle innebära att man väntar tills mer information³³ finns tillgänglig om effekterna av de nationella bestämmelser och EU-bestämmelser som finns eller håller på att införas. Detta alternativ har den fördelen att det inte medför några extra kostnader för den praktiska tillämpningen varken för medlemsstaterna eller för näringsidkarna. Nackdelen är dock att konsumenterna får tillgång till olika prövningsmöjligheter beroende på var de är bosatta, i vilken medlemsstat transaktionen utfördes eller var skadan uppkom. Denna fragmenterade situation kan leda till att konkurrensen snedvrids och till att konsumenterna får tillgång till olika omfattande prövningsmöjligheter. Detta alternativ skulle troligtvis inte kunna ge tillfredsställande rättelse för många berörda konsumenter eller undanröja hinder för den inre marknaden.

Alternativ 2 – Samarbete mellan medlemsstaterna

23. Detta alternativ inriktas på att utveckla samarbetet mellan medlemsstaterna i syfte att se till att konsumenterna i hela EU kan utnyttja kollektiva prövningsmöjligheter som är tillgängliga i andra medlemsstater. Detta alternativ skulle säkerställa att de medlemsstater som har kollektiva prövningsmöjligheter ger konsumenter från andra medlemsstater möjlighet att utnyttja dessa och att medlemsstater som saknar sådana inför en sådan möjlighet. Detta kan uppnås antingen genom en rekommendation eller ett direktiv. I en rekommendation skulle det samtidigt kunna anges vissa riktmärken som alla medlemsstater bör uppfylla.

³¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/52/EG av den 21 maj 2008 om vissa aspekter på medling på privaträttens område (EUT L 136, 24.5.2008, s. 3).

³² Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 861/2007 av den 11 juli 2007 om inrättande av ett europeiskt småmålsförfarande (EUT L 199, 31.7.2007, s. 1).

³³ För att samla information om hur de olika systemen för prövning fungerar kommer resultattavlan för konsumentmarknaderna att användas för att redovisa uppgifter som rör prövningsförfaranden.

24. Tretton medlemsstater har för närvarande någon form av kollektiv prövningsmöjlighet (representativ talan, enskild grupptalan eller pilotmålsförfarande). Talan kan i dessa fall väckas av konsumentorganisationer, enskilda eller offentliga organ. Om t.ex. en näringsidkare begår en överträdelse av konsumentskyddslagstiftningen i en medlemsstat där en representativ talan kan väckas bör den berörda medlemsstaten se till att det behöriga nationella organet också företräder konsumenter från andra medlemsstater eller tillåta organ från andra medlemsstater att väcka en sådan talan vid domstolarna i den berörda medlemsstaten. Vid en enskild grupptalan bör den berörda medlemsstaten tillåta konsumenter från andra medlemsstater att ansluta sig till en talan som väcks av konsumenter i den berörda medlemsstaten eller tillåta konsumenter från andra medlemsstater att väcka talan vid domstolarna i den berörda medlemsstaten. En medlemsstat som erbjuder möjlighet att väcka talan genom ett pilotmål bör tillåta konsumenter från andra medlemsstater att väcka en sådan talan vid dess domstolar och se till att verkan av dessa mål utsträcks till att omfatta alla berörda konsumenter oavsett nationalitet eller bopsettningsland.
25. De nationella förfarandena för kollektiv prövning skulle lättare kunna göras tillgängliga om man upprättade ett samarbetsnätverk för de organ som är behöriga att väcka en grupptalan i de medlemsstater där denna möjlighet finns, inklusive offentliga organ och konsumentorganisationer.
26. Vid en representativ talan skulle samarbetet kunna omfatta de behöriga organen i näringsidkarens medlemsstat, som antingen väcker talan för konsumenter i andra medlemsstater på begäran av motsvarande organ i dessa medlemsstater eller bistår dem om de själva väcker talan. När det gäller enskild grupptalan och pilotmål skulle nätverksmedlemmarna i den berörda medlemsstaten kunna samarbeta och bistå de konsumenter som har lidit skada med att väcka grupptalan eller med att ansluta sig till pilotmål vid domstolarna i näringsidkarens medlemsstat.
27. I biståndet skall kunna ingå att sprida information om anhängiggjorda mål i form av grupptalan, sammanföra anspråk, bistå med översättning av handlingar, förklara nationella processregler och hjälpa till med att hitta jurister och sakkunniga i den berörda medlemsstaten.
28. De medlemsstater som har kollektiva prövningsmöjligheter kan vara tveksamma till att bevilja sina organ medel till att vid deras domstolar bistå eller väcka grupptalan för andra medlemsstaters konsumenter när inga organ i de medlemsstater som saknar kollektiva prövningsmöjligheter har någon sådan skyldighet. Informella samråd med konsumentorganisationer i dessa medlemsstater tyder på att de inte skulle vara beredda att bedriva sådan verksamhet på grund av bristande resurser. Ett rättvist sätt att fördela processkostnaderna skulle behöva införas. Medlemsstaterna skulle också kunna uppmanas att avsätta tillräckliga resurser till sina organ för detta ändamål.
29. Arbetet i samarbetsnätverket skulle kunna underlättas via nätverket för europeiska konsumentcentrum (*ECC-Net*). Fördelen med att utnyttja *ECC-Net* är att det är ett EU-täckande nätverk som redan finns på plats, men eftersom nätverket nu främst arbetar med enskilda gränsöverskridande ärenden utanför domstol krävs annan sakkunskap och utökade resurser³⁴.

³⁴

Detta kan medföra eventuella extrakostnader som måste beslutas tillsammans med medlemsstaterna.

30. Alternativt skulle ett nytt särskilt nätverk för kollektiv prövning kunna inrättas. Den finansiering som behövs för ett sådant nätverk beror på arbetsbördan, vilken i sin tur beror på hur många organ nätverket skulle omfatta och på den kompetens och sakkunskap och de exakta uppgifter som de skulle ha och hur många gränsöverskridande ärenden som blir aktuella.
31. Frågor som gäller domstolarnas behörighet och tillämplig lag i respektive utanför kontraktsförhållanden (se punkterna 58–60) skulle också uppkomma med detta alternativ.

Alternativ 3: Åtgärdsmix

32. Alternativ 3 innebär en blandning av icke bindande och bindande instrument som tillsammans kan förbättra konsumenternas prövningsmöjligheter genom att man inriktar sig på de mest betydande av de problem som angetts ovan, dvs. höga rättegångskostnader, komplicerade och långa processer och konsumenternas bristande kunskaper om de prövningsmöjligheter som står till buds. I detta ingår att förbättra metoderna för alternativ tvistlösning, utvidga tillämpningsområdet för de nationella småmålsförfarandena till att även omfatta gruppanspråk, utvidga tillämpningsområdet i förordningen om konsumentskyddssamarbete, uppmuntra näringsidkarna att förbättra sina system för klagomålshantering och vidta åtgärder för att öka konsumenternas kunskaper om befintliga prövningsmöjligheter.
33. Anspråkets värde är en viktig faktor när konsumenterna bestämmer sig för huruvida de ska väcka talan eller inte. En konsument väcker sannolikt inte talan när anspråket ligger under en viss gräns. Alternativ tvistlösning, småmålsförfaranden eller samarbete mellan nationella tillsynsmyndigheter kan vara mer ändamålsenliga lösningar beroende på beloppens storlek.
34. Om båda parter har tillräckliga incitament³⁵ att utnyttja alternativ tvistlösning har en sådan lösning visat sig vara ett ändamålsenligt alternativ till en domstolsprocess vid låga och medelhöga anspråk, eftersom det kan vara snabbare, billigare och smidigare. Alternativ tvistlösning kan dock vara mindre lämplig när det gäller höga anspråk, som ofta inbegriper komplicerad upptagning av fakta och bevis. Vid mycket låga anspråk söker konsumenterna sannolikt inte rättelse eftersom den individuella skadan är lägre än kostnaderna för en rättegång.
35. Småmålsförfaranden är förenklade domstolsprocesser med låga rättegångskostnader och relativt snabb handläggning. De är därför lämpliga för enskilda låga och medelhöga anspråk när parterna inte vill förhandla med varandra.
36. Åtgärder som vidtas av nationella tillsynsmyndigheter, t.ex. de myndigheter som ingår i nätverket enligt förordningen om konsumentskyddssamarbete (CPC-nätverket), kan ge ändamålsenlig rättelse när alternativ tvistlösning eller småmålsförfaranden sannolikt fungerar sämre, särskilt vid mycket låga anspråk där konsumenterna inte har några större incitament att agera.
37. **De alternativa tvistlösningssystemen** för konsumenter varierar betydligt mellan medlemsstaterna. De kan finansieras med offentliga eller privata medel, de kan hanteras av offentliga eller privata organisationer, kollegiala eller enskilda organ, de

³⁵

T.ex. uppmärksamhet i medier eller tillgång till effektiva prövningsmöjligheter i domstol.

kan ha nationell, regional eller lokal täckning, de kan omfatta alla konsumentanspråk eller bara anspråk på vissa områden, de kan utmynna i bindande eller icke bindande beslut eller leda till överenskommelse mellan parterna. Det finns också stora såväl områdesspecifika som geografiska luckor när det gäller vad alternativ tvistlösning täcker. Alla konsumentanspråk kan därför inte behandlas genom alternativ tvistlösning. De flesta system för alternativ tvistlösning inom EU behandlar främst enskilda anspråk. Vissa medlemsstater har ändrat³⁶ eller kan komma att anpassa³⁷ sin lagstiftning i syfte att uttryckligen erkänna alternativ tvistlösning för gruppanspråk.

38. Den befintliga EU-lagstiftningen utesluter inte alternativ tvistlösning vid gruppanspråk. Även om de två antagna rekommendationerna om alternativ tvistlösning inte utformades med tanke på att lösa gruppanspråk från konsumenter kan principerna i rekommendationerna även tillämpas på alternativ tvistlösning vid gruppanspråk. Rekommendationerna skulle kunna kompletteras så att de omfattar särskilda frågor som är kopplade till handläggningen av gruppanspråk.
39. EU skulle kunna uppmuntra medlemsstaterna att införa alternativa tvistlösningsmetoder för gruppanspråk från konsumenter och att se till att sådana tvistlösningsmetoder finns att tillgå för alla konsumentanspråk på hela deras territorier och för konsumenter från andra medlemsstater. Medlemsstaterna skulle kunna få välja hur de inför sådana alternativa tvistlösningssystem för gruppanspråk. De skulle antingen kunna anpassa sina befintliga system eller införa ett eller flera nya alternativa tvistlösningsförfaranden för gruppanspråk från konsumenter. De befintliga europeiska nätverken, t.ex. ECC-Net eller FIN-Net, som redan nu hjälper enskilda konsumenter att få tillgång till alternativ tvistlösning i andra länder, skulle också kunna hjälpa konsumenter med liknande anspråk att få tillgång till lämplig alternativ tvistlösning för gruppanspråk i andra medlemsstater. Detta kan eventuellt medföra extra driftskostnader för dessa nätverk. Den eventuella merkostnaden skulle behöva beslutas tillsammans med de medlemsstater som samfinansierar ECC-Net.
40. Detta skulle kunna uppnås genom en rekommendation eller ett direktiv. En rekommendation med en resultatinriktad övervakningsprocess skulle ge flexibilitet i genomförandet och kunna utformas som ett första steg. Ett EG-direktiv skulle också kunna ålägga medlemsstaterna att inrätta system för alternativ tvistlösning för gruppanspråk från konsumenter. Både dessa instrument skulle kunna vara mer detaljerade och ange huvudkomponenterna i ett system för alternativ tvistlösning för gruppanspråk (t.ex. systemets beståndsdelar och förfarandet).
41. Parallellt skulle kommissionen kunna samla berörda parter för att utforma en standardmodell för alternativ tvistlösning vid gruppanspråk som är lätt att tillämpa, särskilt i gränsöverskridande ärenden. En sådan standardmodell skulle kunna ange huvudbeståndsdelarna i ett system för alternativ tvistlösning vid gruppanspråk. Modellen skulle kunna tillämpas av dem som vill upprätta ett sådant system. Det skulle vara en frivillig åtgärd med sikte på att uppnå mer enhetliga system för alternativ tvistlösning för gruppanspråk.
42. Något som också skulle kunna bidra till att förbättra befintliga prövningsmöjligheter är att medlemsstaterna utvidgar tillämpningsområdet för sina **småmålsförfaranden** så att de på ett ändamålsenligt sätt också kan omfatta nationella och

³⁶ Sverige och Finland.
³⁷ Slovenien.

gränsöverskridande gruppanspråk. Om exempelvis flera enskilda har samma anspråk gentemot samma näringsidkare med anledning av samma skada skulle alla de enskilda anspråken kunna sammanföras, helst av domstolen, och behandlas enligt de förenklade förfaranden som är avsedda för enskilda småmål. En rekommendation med en övervakningsprocess skulle kunna vara den lämpliga lösningen.

43. Genom **förordningen om konsumentskyddssamarbete** inrättades ett EU-nätverk för nationella tillsynsmyndigheter. Dessa myndigheter kan begära hjälp av nätverksmedlemmarna för att utreda eventuella överträdelser av konsumentlagstiftningen och för att vidta åtgärder mot näringsidkare som har gjort sig skyldiga till sådana överträdelser. I förordningen anges vissa utrednings- och tillsynsbefogenheter som krävs för tillämpningen av förordningen och som får utövas bara när det finns skälig misstanke om en överträdelse inom gemenskapen. Här ingår också en befogenhet att se till att överträdelser inom gemenskapen upphör eller förbjuds.
44. Förordningen om konsumentskyddssamarbete skulle kunna ändras så att det föreskrivs att den behöriga myndigheten, efter att ha konstaterat en överträdelse inom gemenskapen, har befogenhet att ålägga näringsidkaren att gottgöra de konsumenter som lidit skada³⁸. Medlemsstaterna skulle ansvara för den närmare tillämpningen av denna befogenhet. De skulle också ansvara för sådana frågor som finansieringen, hur och genom vilket organ de berörda konsumenterna skulle hittas och informeras, vilken typ av bevisning konsumenterna skulle behöva lägga fram, vilka åtgärder som ska vidtas om näringsidkaren inte rättar sig efter åläggandet att gottgöra konsumenterna och möjligheterna till överklagande. Sådana frågor skulle också kunna behandlas på EU-nivå genom en rekommendation eller ett direktiv. När det gäller finansieringen föreskrivs följande i artikel 4.7 i förordningen om konsumentskyddssamarbete: ”Medlemsstaterna skall se till att de behöriga myndigheterna tilldelas de resurser som krävs för tillämpningen av denna förordning.”
45. Tillämpningsområdet i förordningen om konsumentskyddssamarbete skulle i fråga om ”överträdelser inom gemenskapen”, utöver handlingar som skadar konsumenternas kollektiva intressen, även behöva omfatta handlingar som skadar flera konsumenters enskilda intressen. En gräns för antalet berörda konsumenter skulle behöva fastställas. Den gottgörelse som följer av domstolens avgörande eller den offentliga myndighetens beslut måste fördelas korrekt till konsumenter från andra medlemsstater. I synnerhet när det gäller mycket låga anspråk skulle man i förordningen kunna föreskriva en befogenhet att få ta en del av vinsten från näringsidkare som har gjort sig skyldiga till en överträdelse inom gemenskapen. Detta innebär då att medlemsstaterna måste ge sina myndigheter en sådan befogenhet³⁹. Medlemsstaterna skulle ansvara för den närmare utformningen och t.ex. besluta om det belopp som tas från vinsten ska tillfalla statskassan eller användas för konsumentrelaterade ändamål. Tillämpningsområdet i förordningen skulle förbli

³⁸ Kommissionen har fört informella samråd med CPC-nätverket, och det verkar som om tillsynsmyndigheterna i de allra flesta medlemsstater inte har någon befogenhet att ålägga näringsidkare som har gjort sig skyldiga till en överträdelse inom gemenskapen att gottgöra konsumenterna och att de i bara några få medlemsstater har rätt att stämma dem som begår överträdelser för skador som åsamkats konsumenterna.

³⁹ Kommissionen har fört informella samråd med CPC-nätverket, och det verkar som om en sådan befogenhet saknas i de flesta medlemsstater.

oförändrat. I ett sådant system skulle de enskilda konsumenterna inte få någon del av den vinst som tas från näringsidkaren, men de skulle indirekt dra nytta av den avskräckande effekten systemet skulle få för näringsidkarna.

46. Näringsidkarna har ett intresse av att se till att deras kunder är nöjda. Självregleringsåtgärder skulle kunna uppmuntras där de fortfarande saknas och befintliga åtgärder förbättras ytterligare. Detta innebär bl.a. att se till att alla näringsidkare har ett internt **system för klagomålshantering** som är trovärdigt, fungerar effektivt och uppfyller oberoende övervaknings- och revisionsstandarder. Kommissionen skulle också kunna uppmuntra alla näringsidkare, särskilt i de branscher där stora problem rapporteras, att utforma självregleringsåtgärder i form av branschregler och att informera så många konsumenter som möjligt om dessa.
47. För att öka konsumenternas kunskaper om de provningsmöjligheter som står till deras förfogande kan **informationsinsatser** övervägas. Dessa skulle kunna genomföras som informationsinsatser på EU-nivå eller på nationell nivå, antingen som allmänna insatser eller som särskilda insatser för specifika branscher. Det skulle exempelvis kunna handla om informationsverksamhet genom konsumentorganisationer eller insatser som stöds av medlemsstaterna eller EU.

Alternativ 4 – Kollektiva provningsmöjligheter i domstol

48. I detta alternativ föreslås en icke bindande eller bindande EU-åtgärd som garanterar att en möjlighet till kollektiv domstolsprövning finns i alla medlemsstater. Ett sådant förfarande skulle garantera att alla konsumenter i hela EU genom en representativ talan, enskild grupptalan eller pilotmål kan få adekvat rättelse till stånd vid gruppanspråk. De frågor som det då måste beslutas om är finansiering av processen, hur man undviker oberättigade anspråk, talerätt i domstol, frågan om anmälning till (opt-in) eller automatisk anslutning till (opt-out) processen och fördelningen av gottgörelsen. Syftet med detta alternativ är att utforma ett förfarande för prövning av gruppanspråk vid domstol som på ett effektivt och ändamålsenligt sätt ger konsumenterna rättelse. I alla händelser bör man i detta alternativ undvika aspekter som sägs uppmuntra till en sådan rättegångskultur som sägs existera i vissa utomeuropeiska länder, t.ex. straffskadestånd, resultatberoende arvoden och andra aspekter.
49. När det gäller **finansieringen** kan kostnaderna innebära att konsumenterna avstår från en grupptalan och att konsumentorganisationerna får det mycket svårt att hantera gruppanspråken vid en representativ talan.
50. Något som delvis skulle kunna lösa problemet är att sänka kostnaderna, t.ex. genom att undanta grupptalan från domstolsavgifter eller att sätta ett lägre tak för rättsavgifterna.
51. Vid representativ talan är finansieringen av de organisationer som företräder konsumenterna av avgörande betydelse. Man skulle här kunna överväga att fördela en del av gottgörelsen till dessa organisationer så att de kan täcka sina kostnader. En tredje part (t.ex. en bank) eller ett offentligt organ skulle kunna bevilja lån som täcker eventuell finansiering av rättegångar som måste göras på förhand. I vissa medlemsstater finansieras rättegångskostnader med framgång av privata utomstående finansiärer (t.ex. företag specialiserade på rättegångsfinansiering). En annan lösning

skulle kunna vara offentlig finansiering av medlemsstaterna. Olika finansieringslösningar skulle också kunna kombineras.

52. En EU-mekanism bör underlätta berättigade anspråk och vara till nytta för konsumenterna. Den måste samtidigt motverka en sådan rättegångskultur som nämnts ovan, eftersom detta snarare skulle komma advokaterna än konsumenterna till godo och medföra höga kostnader för de svarande. För att undvika eventuellt missbruk av system för kollektiv prövning finns olika typer av skyddsåtgärder till hands som bidrar till att **undvika oberättigade anspråk**. Domaren kan fylla en viktig funktion genom att besluta huruvida ett gruppanspråk är oberättigat eller kan tas upp till prövning. Som ett filter fungerar också godkännandet av de organ som företräder konsumenterna och principen om att den som förlorar målet ska betala rättegångskostnaderna i de länder som har en sådan princip. De offentliga myndigheterna skulle också kunna fungera som kontrollinstanser när det gäller finansieringen av grupptalan genom att inte finansiera oberättigade anspråk.
53. Konsumenternas ställning i grupprättegångar skulle kunna stärkas genom att man ser till att godkända inrättningar, t.ex. konsumentorganisationer eller ombudsmän, får **talerätt** som företrädare för konsumenter.
54. En viktig aspekt av grupprättegångar är att besluta huruvida man bör införa ett anmälningförfarande (opt-in) eller tillämpa automatisk anslutning till processen om man inte anmäler utträde (opt-out).
55. System som grundas på ett anmälningförfarande (opt-in) kan vara tungrodda och dyra för konsumentorganisationerna, som måste förbereda talan, bl.a. genom att identifiera berörda konsumenter, fastställa fakta i varje mål och dessutom föra talan och kommunicera med varje kärande. Med sådana system kan det också vara svårt att få tillräckligt många konsumenter att anmäla sig när den skada som åsamkats uppgår till ett mycket lågt värde, där konsumenterna sannolikt agerar i mindre utsträckning. De innebär dock ingen risk att man uppmuntrar till överdrivna eller oberättigade anspråk.
56. Opt-out-lösningar kan minska vissa problem i de system som grundas på ett anmälningförfarande. I Europa ser man dock ofta ganska negativt på sådana system, eftersom man anser att de kan uppmuntra till sådant överdrivet processande som förekommer i vissa utomeuropeiska rättssystem. Alla system för kollektiv prövning bör vara utformade så att en sådan risk undviks. Frågan om informationsspridning över gränserna är i alla händelser betydelsefull. Bristande information kan leda till att konsumenter blir bundna av en dom utan att veta om detta eller utan att ha kunnat överklaga hanteringen av målet. I processer med automatisk anslutning (opt-out) kan konsumentorganisationerna dessutom komma att belastas med en börda när de måste identifiera de drabbade konsumenterna och fördela gottgörelsen.
57. I en process som grundas på ett anmälningförfarande skulle ovanstående problem kunna lösas genom att domstolen **fördelar gottgörelsen** och genom att man tillåter konsumenter att ansluta sig till en grupptalan efter det att ett pilotmål har avgjorts, med verkan för alla dem som har drabbats. Varje enskild konsument skulle dock vara tvungen att följa ett särskilt domstolsförfarande för att kunna omfattas av avgörandet.

58. I **gränsöverskridande mål** skulle förordningen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område⁴⁰ vara tillämplig på alla privaträttsliga mål, inklusive då talan väcks av en offentlig myndighet (t.ex. en ombudsman som väcker talan för konsumenternas räkning). En representativ talan måste väckas vid näringsidkarens domstol eller vid den behöriga domstolen på den ort där avtalet ska fullgöras (artikel 5.1).
59. Vid en grupptalan som omfattar konsumenter från olika medlemsstater skulle domstolen vara tvungen att i fråga om avtalsförpliktelser tillämpa lagstiftningen i konsumenternas olika hemländer (artikel 6 i Rom I-förordningen⁴¹). Detta skulle innebära praktiska problem i mål som omfattar konsumenter från många olika medlemsstater. En lösning kan vara att ändra bestämmelserna och föreskriva att näringsidkarens lagstiftning ska tillämpas vid grupprättegångar. Andra alternativ är att tillämpa den lagstiftning som gäller för den mest berörda marknaden eller lagstiftningen i den medlemsstat där det organ som företräder konsumenterna är etablerat.
60. I liknande situationer som avser produktansvar (artikel 5 i Rom II-förordningen⁴²) skulle en överenskommelse om tillämplig lag efter det att den skadevållande händelsen har inträffat (artikel 14.1 a i Rom II-förordningen) vara till hjälp.

Fråga 1: Vilken uppgift bör EU ha när det gäller kollektiva prövningsmöjligheter för konsumenter?

Fråga 2: Vilket av de fyra alternativ som behandlats ovan är att föredra? Är det något alternativ som ni avfärdar?

Fråga 3: Finns det vissa delar i de olika alternativen som ni samtycker till eller har en avvikande uppfattning om?

Fråga 4: Finns det andra delar som bör ingå i det alternativ ni föredrar?

Fråga 5: Om ni föredrar en kombination av olika alternativ, vilka alternativ skulle i så fall ingå och vad skulle de omfatta?

Fråga 6: Alternativ 2, 3 eller 4: Behövs ett bindande instrument eller föredrar ni ett icke bindande instrument?

Fråga 7: Kan frågan hanteras på något annat sätt?

⁴⁰ Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, EGT L 12, 16.1.2001, s. 1.

⁴¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I), EUT L 177, 4.7.2008, s. 6.

⁴² Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 864/2007 av den 11 juli 2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (Rom II), EUT L 199, 31.7.2007, s. 40.

Med utgångspunkt i denna grönbok uppmanar Europeiska kommissionen berörda parter att senast den 1 mars 2009 lämna synpunkter genom att skicka sina svar (märkta "Response to the Green Paper on Consumer Collective Redress") till följande adress:

Europeiska kommissionen
Generaldirektoratet för hälso- och konsumentfrågor
Rue de la Loi 200
BE-1049 Bryssel
Belgien

Svaren kan alternativt skickas till följande e-postadress: Sanco-consumer-collective-redress@ec.europa.eu

Bidragen med synpunkter kommer att publiceras på webbplatsen för Europeiska kommissionens generaldirektorat för hälso- och konsumentfrågor. Det är möjligt att begära att bidragen ska vara konfidentiella. I så fall måste den som lämnar synpunkterna på första sidan klart och tydligt ange att de inte ska offentliggöras. Kommissionen kommer att granska bidragen och offentliggöra en sammanfattning av dem under det första halvåret 2009.

På grundval av resultatet av samrådet kommer kommissionen att lägga fram ytterligare ett policydokument under 2009.

Integritetsförklaring

Behandling av personuppgifter: syfte och omfattning

Generaldirektoratet för hälso- och konsumentfrågor kommer att registrera och behandla dina personuppgifter i den omfattning som krävs för att följa upp ditt bidrag till det offentliga samrådet om grönboken om kollektiva prövningsmöjligheter.

Uppgifterna behandlas enligt bestämmelserna i förordning (EG) nr 45/2001 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter.

Dina uppgifter registreras och sparas så länge som uppföljningsåtgärder behövs avseende ditt bidrag till samrådet.

För öppenhetens skull kommer bidragen med ditt namn och din befattning i din organisation att offentliggöras, företrädesvis på webbplatsen för generaldirektoratet för hälso- och konsumentfrågor på servern Europa:

http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/collective_redress_en.htm

Rätt att få uppgifter korrigerade samt personuppgiftsansvarig

Om du behöver mer information om behandlingen av personuppgifterna eller vill utnyttja dina rättigheter (t.ex. att få tillgång till eller att korrigera felaktiga eller ofullständiga uppgifter) kan du skriva till följande e-postadress:

Sanco-consumer-collective-redress@ec.europa.eu

Du har också rätt att när som helst vända dig till Europeiska datatillsynsmannen på följande e-postadress: edps@edps.europa.eu